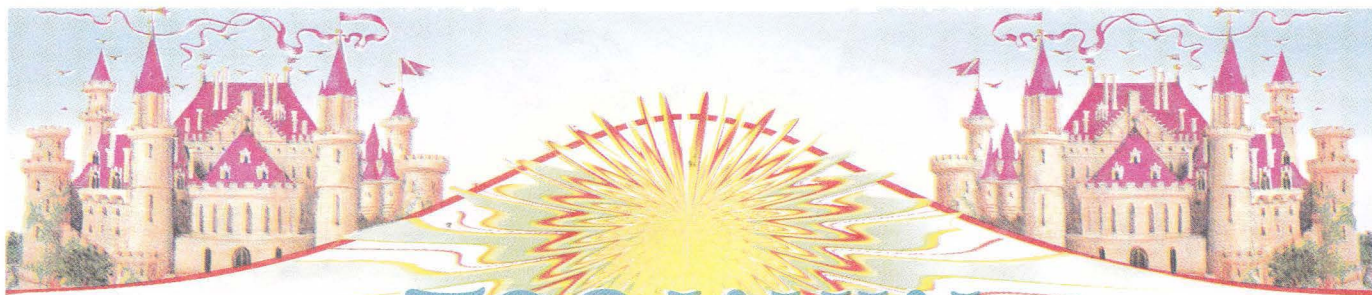
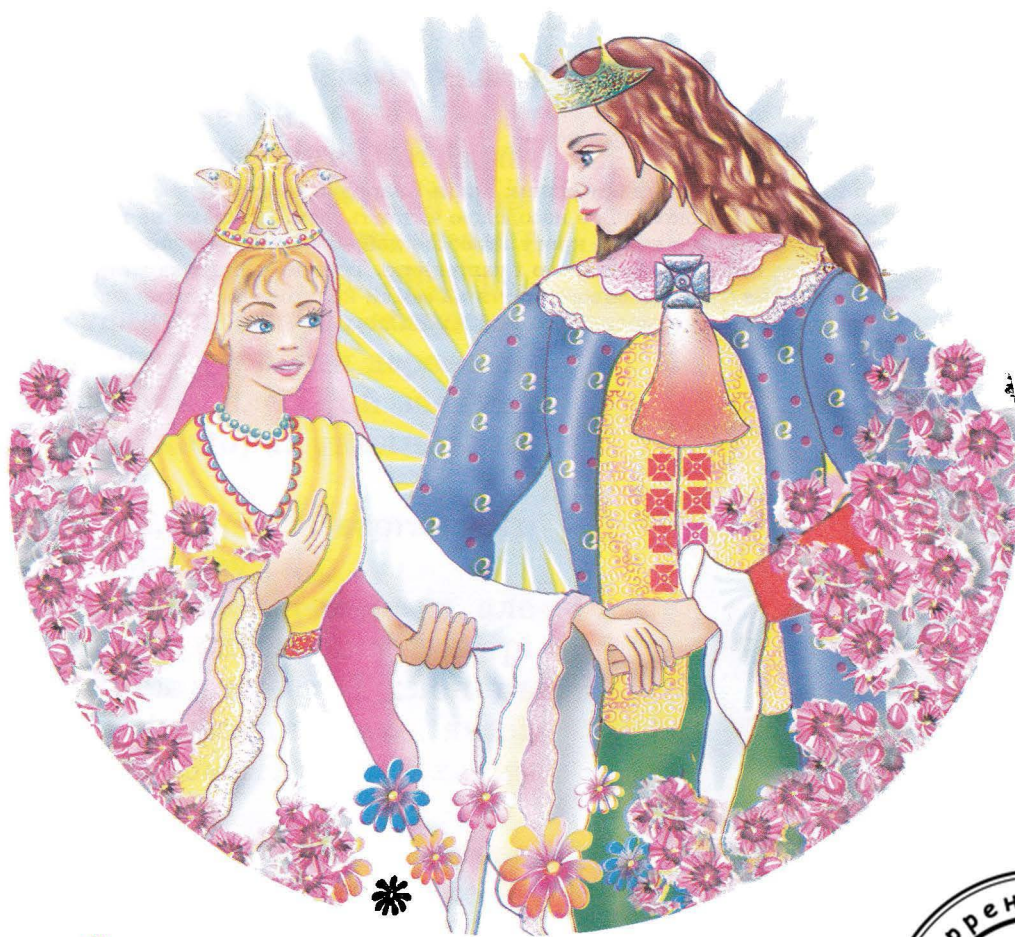

ПЕРЛИНИ
КАЗОК
СВІТУ

ПЕРЛИНИ КАЗОК СВІТУ

Сканування
Nik111111

Харків
«ПРОМІНЬ»
2005

ББК 82.3(2/8)
П26

Упорядник
В. П. Товстий

Перлини казок світу: Збірка. — Харків: Промінь, 2005.—
П26 64 с.: іл.

ISBN 966—7991—66—0

До книги увійшли казки різних країн і народів, які не одне століття з покоління в покоління з насолодою читають діти. Ці казки не підвладні часу, бо сповідають красу і любов, доброту і взаємодопомогу, захоплюють своєю динамічністю і чарівністю. Тут зло завжди карається, бо не може бути щасливого життя на землі, коли перемагатиме зло. Адресується дітям молодшого шкільного віку.

ББК 82.3(2/8)

ЗОЛОТИЙ ПТАХ

Жив у давні часи король. Був у нього чудовий сад, який знаходився позаду палацу, і росло в ньому дерево, на якому були золоті яблука. Коли яблука дозрівали, їх лічили, але кожного ранку одного яблука не вистачало. Про це доповіли королю, і він наказав, щоб кожну ніч дерево стерегли.

Було у короля три сини, і от із настанням ночі послав король в сад старшого сина. Але королевич не зміг подолати сну до півночі, і вранці знову недорахувались одного яблука.

Наступної ночі стерегти дерево пішов середній син, але і той заснув і знову вранці недорахувались яблука.

Ось, нарешті, настала черга нести сторожу молодшому сину.

От улігся хлопець під деревом, але не заснув. Рівно опівночі у повітрі почувся якийсь шелест. І хлопець побачив у сяйві місяця птаха, який кружляв над садом. Пір'я птаха сяяло золотом.

Незабаром птах усівся на дерево і тільки-но почав дзьобати яблуко — хлопець випустив стрілу. Та стріла лише злегка зачепила хвіст птаха, і одна золота пір'їна впала на землю.

Підняв її хлопець, приніс до батька і розповів про те, що бачив уночі. Забажав король мати цього золотого птаха і послав на його пошуки старшого сина, сподіваючись на розсудливість хлопця.

Довго йшов старший син лісом, коли раптом на галявині помітив лисицю. Прицілився він, але лисиця закричала:

— Не стріляй у мене! За це я дам тобі добру пораду. Я знаю, ти шукаєш золотого птаха. Незабаром ти дійдеш до села і побачиш дві харчевні, які стоять одна проти одної. Одна буде яскраво освітленою, в ній весело і шумно, але ти в неї не заходь, а йди в іншу, яка здається з першого погляду непривабливою.

«Як може дурна тварина дати розумну пораду!» — подумав королевич і вистрелив, але в лисицю не влучив, бо та, розпустивши хвіст, утекла в гущавину лісу.

Хлопець пішов далі і надвечір опинився у селищі, де знаходились дві харчевні — в одній співали й танцювали, а в іншій було похмуро і непривільно.

«Я був би дурнем, — подумав він, — якби пішов у бідну пошарпану харчевню, а гарною знехтував». І він подався у веселу харчевню. Минув якийсь час, а старший син не повертався додому.

Тоді зібрався на пошуки золотого птаха середній брат. І йому в лісі зустрілася лисиця, яка дала гарну пораду, та він теж не звернув на неї увагу і, коли підійшов до двох харчевень, то обрав для відпочинку веселу; в якій зупинився старший брат.

Минав час, брати не повертались, і молодший королевич вирушив на пошуки птаха та братів. І йому зустрілася лисиця, яка стала благодати не стріляти в неї і дала йому добру пораду. Хлопцю шкода стало тварину і він сказав:

— Будь спокійною, лисичко, зла тобі не заподію.

— І ти не пожалкуєш, — відмовила лисиця, — а щоб тобі швидше дістатися до місця, чіпляйся за мій хвіст.

І тільки він ухопив лиску за хвіст, як вона понеслась через гори та долини так швидко, що тільки вітер у вухах засвистів. Прибули вони у селище, де знаходились дві харчевні. Хлопець попрощався з лисичкою і пішов у непривабливу харчевню, як радила йому руда крутійка, спокійно переспав, а наступного ранку вирушив у дорогу.

Тільки він вийшов у поле, коли бачить — сидить лисиця та й каже:

— Я розповім тобі, що робити далі. Йди все напростець і дійдеш до замку. Там ти побачиш, що заліг цілий загін солдат, але ти не бійся, всі вони будуть міцно спати і хропти. Ти пройди поміж ними прямо у замок. Там буде багато кімнат, та ти зайди тільки у ту, яка знаходиться у самому дальньому кутку. В цій кімнаті ти побачиш золотого птаха у дерев'яній клітці, а поруч буде стояти золота клітка. Бережись, її чіпати не можна, бо тобі погано прийдеться. А зараз чіпляйся за хвіст.

Ухопився хлопець за лисячий хвіст, і понеслися вони через ліси та гори — тільки вітер у вухах засвистів. Прибув молодший королевич до замку:

все було так, як і попереджала лисиця. Коли хлопець у дальній кімнаті знайшов золотого птаха в дерев'яній клітці, а поруч побачив золоту клітку, то подумав, що було б смішно залишити такого чарівного птаха у простій клітці. Хлопець ухопив птаха і тільки-но пересадив його у золоту клітку, як той голосно закричав.

Прокинулась сторожа і схопила хлопця. Розгніваний король тієї країни сказав, що за крадіжку птаха хлопця стратять, та він готовий помилувати його, якщо той приведе золотого коня.

— Якщо ти дістанеш золотого коня, який скаче швидше за вітер, то я віддам тобі в нагороду золотого птаха, — додав король. — А якщо не дістанеш — знайду на краю світу і страчу.

Вийшов хлопець сумний із замку, де шукати золотого коня — не знає. Раптом бачить — сидить на краю дороги його вірний друг — лисиця.

— Бачиш, — каже лисиця. — Не послухав мене і потрапив у халепу. Але не журись, я допоможу тобі і скажу, як дістати золотого коня. А зараз чіпляйся до мого хвоста, і ми ви-

рушимо до замку. Ти в нього не заходь, а йди прямо на стайню. Там будуть конюхи, та ти не бійся, сміливо йди, бо вони будуть міцно спати і хропти. Візьмеш золотого коня — і виводь його. Але добре запам'ятай, що коня сідлати треба поганим сідлом, а не дорогим, прикрашеним золотом.

Ухопився хлопець за хвіст лисиці, і помчали вони через ліси та гори, так, що вітер у вухах засвистів.

Зайшов королевич на стайню, осідлав коня поганеньким сідлом, а дороге сідло, прикрашене золотом, вирішив із собою взяти. Та тільки він торкнувся його, як кінь почав голосно іржати.

Прокинулись конюхи, схопили хлопця і відвели його до короля. І сказав розгніваний король, що за крадіжку коня хлопця стратять, та він готовий помилувати його, якщо той доставить із золотого замку прекрасну королівну.

— А не доставиш мені красуню — я тебе знайду під землею! — додав король.

З важким серцем вийшов із замку королевич і пішов світ за очі, але, на щастя, незабаром зустрів вірну лисицю.

— Треба було б тебе покинути, — сказала лисиця, — але мені тебе шкода, отже, виручу тебе ще раз із біди. Зараз причепись до мого хвоста, і ми вирушимо до золотого замку. Вночі, коли всі поснуть, йди до купальні й чекай. Прийде королівна купатися — ти підскоч до неї і поцілуй, тоді вона піде за тобою. Та тільки не погоджуйся, щоб вона попрощалась із батьками.

Ухопився королевич за лисиччин хвіст, і помчали вони через ліси та гори — аж вітер у вухах засвистів.

Коли вони опинились біля замку, королевич дочекався, коли в замку всі поснули, і пішов до купальні. Незабаром туди прийшла незвичайної краси принцеса.

Королевич вискочив і поцілував її. Принцеса сказала, що охоче піде за нього заміж, але спершу хоче попрощатися з батьками. Королевич не погоджувався, та стала вона благати його зі сльозами на очах.

Хлопець добре пам'ятав наказ лисиці і твердо стояв на своєму, та коли дівчина гірко заплакала — відмовити вже не зміг.

Тільки королівна підійшла до батьківського ліжка — прокинувся король і підняв галас.

Королевича одразу схопили і кинули до темниці.

Наступного ранку король сказав:
— Я повинен стратити тебе, злодію. Та якщо ти за вісім днів розкопаєш гору, що знаходиться перед моїми вікнами, то отримаєш в нагороду мою доньку.

Взявся королевич до роботи і протягом семи днів, не зупиняючись, тяжко працював. Та коли він на хвилину зупинився, то побачив, що його роботи навіть і не видно.

Засумував королевич, та раптом почув знайомий голос:

— Ти не вартий того, щоб я про тебе турбувалась. Але твоя наполегливість та працелюбність заслуговують поваги. Тепер іди, лягай спати, я про все подбаю сама.

Прокинувся вранці король, глянув у вікно, а гори, як і не було. І змушений він був віддати свою доньку королевичу.

Спершу хлопець дуже зрадів, але радість затьмарювала думка, що скоро доведеться розлучитися з красунею. На щастя, знову з'явилась лисиця і сказала:

— Не сумуй, я знаю, як повернути золотого коня і не розлучитися з королівною. Коли ти приведеш її до короля, який послав тебе до золотого замку, то його охопить нечувана радість. Він накаже привести золотого коня, ти миттю сідай на нього і на прощання простягни руку спочатку королю, а потім прекрасній дівчині. І як тільки ти візьмеш її за руку — тягни на коня і мчи звідти щодуху. Ніхто не зможе тебе наздогнати, бо цей кінь летить швидше вітру.

Королевич зробив усе, як наказувала лисиця, і щасливо вивіз красуню на золотому коні. Але лисиця їх не покинула. Вона сказала хлопцю:

— Тепер я допоможу тобі повернути золотого птаха. Отож слухай: коли ти під'їдеш до замку, де знаходиться птах, то зніми дівчину з коня, я за нею придивлюся, а сам на золотому коні їдь у замок. Тебе побачать і буде там нечувана радість. Коли ж винесуть золотого птаха, ти хапай його і мчи до нас.

Коли усе щасливо закінчилося і королевич з красунею та золотим птахом на золотому коні збирався повертатися додому, лисиця й каже йому:

— Тепер ти повинен віддячити мені за допомогу.

— Усе зроблю для тебе, мій вірний

друг! — запевнив королевич. — Що я мушу зробити?

— Коли ми будемо у лісі, ти пристрели мене і відрубай мені голову та лапи.

— Нічого собі, добра вдячність! — відмовив королевич. — Цього я не можу зробити.

А лисиця і каже:

— Якщо ти не можеш цього зробити, то я мушу залишити тебе. Та спершу хочу знову дати тобі дві поради. Не купуй м'яса із шибениці та не сідай на край колодязя.

Сказала лисиця — і зникла, а королевич подумав: «Дивна ця лисиця, хто ж буде купувати м'ясо із шибениці і чого б це я сідав на край колодязя?!» А потім він сів разом з красунею-принцесою на золотого коня, взяв клітку із золотим птахом і вирушив у дорогу. А дорога пролягала через те саме селище, де стояли дві харчевні і залишились його брати.

Коли королевич під'їхав до селища, то побачив велике зборище людей. Він поцікавився, що тут трапилось, і йому відповіли, що зараз будуть вішати двох хлопців.

Підійшов королевич ближче до шибениць — бачить, а там його брати стоять, що стали злодіями, доки він здобував птаха, коня та принцесу.

Королевич запитав, а чи можна їх якось визволити, і люди відповіли:

— Можна, якщо ви згодні заплатити за них. Але навіщо вам викидати даремно гроші за злодіїв?

Королевич, не роздумуючи, викупив братів, і вони разом вирушили у дорогу.

Незабаром потрапили вони у той самий ліс, де зустрілась їм уперше

лисиця. Сонце гаряче припікало, а в лісі було прохолодно та приємно. І от брати-лиходії й кажуть:

— Давай біля колодязя відпочинемо.

Королевич погодився, та за розмовами забув попередження лисиці і присів на край колодязя. Старші брати тільки цього й чекали — скинули молодшого брата у колодязь, забрали дівчину, коня та птаха і рушили до батьківського палацу.

— Ось, — кажуть, — ми привезли не тільки золотого птаха, а дістали й золотого коня та дівчину із золотого замку.

І була у батьківському палаці велика радість. Тільки кінь нічого не їв, птах не співав, а дівчина-красуня весь час гірко плакала і виглядала у вікно.

Та трапилось так, що молодший брат не загинув, бо колодязь, на щастя, виявився сухим. Хлопець упав на м'який мох, зовсім не ушкодився, але ніяк не міг звідти вибратися.

Та і в цій біді йому допомогла вірна лисиця. Вона раптом з'явилася і сказала:

— Хоч і не віддячив ти мені, як я просила, та все ж не можу я тебе у біді залишити. Хапайся за мій хвіст!

Витягнула лисиця королевича і попередила:

— Ти ще не зовсім позбавився небезпеки. Твої брати не впевнені у твоїй загибелі, тому виставили по всьому лісу сторожів і наказали відразу вбити, як тільки хтось тебе побачить.

Під час їхньої розмови проходив по дорозі жебрак, королевич запропонував йому помінятися одягом, і той радо погодився.

Коли молодший брат, переодягнувшись жебраком, з'явився на королівському подвір'ї, його ніхто не впізнав, але птах почав співати, кінь їсти, а дівчина перестала плакати.

Здивований король спитав:

— Що це означає?

А дівчина йому й каже:

— Не знаю, до цього мені було так сумно та прикро, а зараз радісно та легко. Здається, повернувся мій справжній наречений.

І вона розповіла королю про всі пригоди молодшого сина короля і про те, як старші брати його кинули у колодязь, і про те, як погрожували її вбити, якщо вона про все це розповість. Не встигла вона закінчити розповідь, як у дверях показався жебрак. Та дівчина відразу його впізнала і кинулася йому на ший. А синів-

злodiїв король наказав вигнати із свого королівства.

Незабаром справили бучне весілля. І все б було добре, тільки інколи чоло королевича ставало похмурим. Якось королівна спитала:

— Що тебе турбує, любий?

І чоловік розповів про дивне бажання лисиці, яка просила, щоб її вбили та ще й відрубали голову і лапи.

Уважно вислухала королівна свого чоловіка і порадила виконати бажання лисиці. Поїхав королевич у той самий ліс, в якому зустрічався з лисицею, а та сидить на галявині, наче чекає його, і каже:

— Тепер у тебе є все, що міг ти собі побажати, а от моему нещастю ніяк не настане кінець, але у твоїх силах допомогти мені.

І знов почала благати, щоб королевич виконав її дивне бажання. Як не важко було хлопцю, але він наважився і зробив так, як просила лисиця.

І трапилось диво — лисиця перетворилася на хлопця. Як виявилось, він був братом прекрасної принцеси, якого, нарешті, визволили від злого чаклунства.

З цього часу зажили вони щасливо й ніколи лиха не знали.

КОРОЛЬ-ДРОЗДОВИК

Була в одного короля донька незвичайної краси, але така горда та пихата, що жоден із женихів не підходив їй. Вона відмовляла усім королевичам, та при цьому над кожним насміхалася.

Якось наказав король влаштувати великий бенкет і скликав звідусіль наречених, які хотіли б посвататися до пихатої красуні-принцеси.

З'їхалися наречені, і поставили їх по порядку, по чину та званню: попереду стояли королі, потім — герцоги, князі, графи й барони і, нарешті, дворяни. Стала королівна проходжати по рядах, але в кожному нареченому вона знаходила яку-небудь ваду.

Один був надто товстий, і вона сказала:

— Та цей наче пивна бочка!

Інший був надто високий.

— Довгов'язий та надто тонкий, до того ж у нього немає статної ходи, — сказала принцеса.

Третій був занадто низьким на зріст.

— Ну, яке з ним щастя, якщо малий, наче карлик?

Четвертий був занадто блідий.

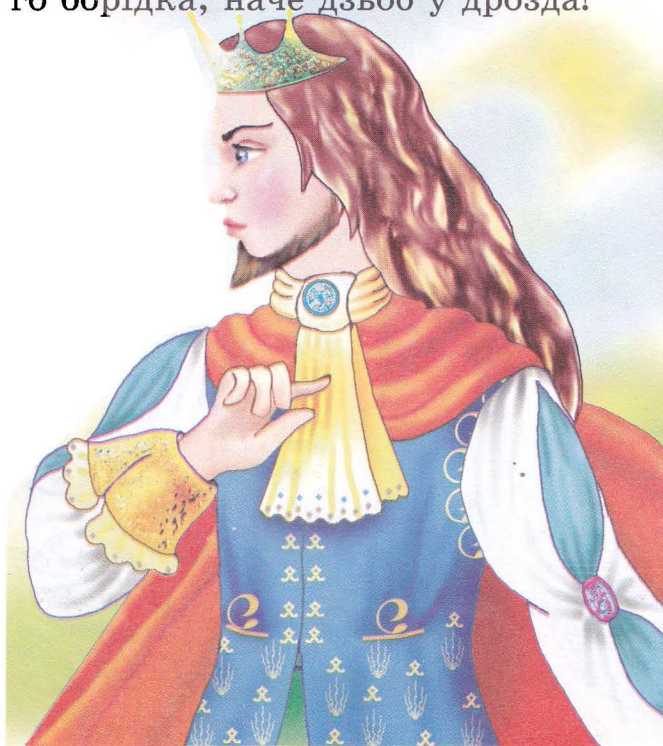
— Цей виглядає як смерть!

П'ятий був занадто рум'яний.

— Цей наче індик якийсь! — продовжувала насміхатися королівна.

Шостий був занадто молодим для неї, сьомий — занадто старим. У кожному вона знаходила, до чого можна було б причепитися. Але особливо вона посміялася над одним королем, який був вищий за всіх і мав маленьку борідку.

— Гляньте на нього! — вигукнула принцеса і розсміялась. — Та в нього борідка, наче дзьоб у дрозда!

Відтоді цього доброго короля прозвали Дроздовиком.

Як побачив батько-король, що дочка тільки й знає, що насміхається над усіма нареченими і відмовляє їм, розгнівався і при всіх поклявся:

— Якщо не підходять тобі у наречені вельможні люди, то, клянуся, ти вийдеш заміж за першого зустрічного, хто постукає у двері нашого палацу.

Наступного ранку під вікнами палацу з'явився якийсь жебрак-музикант і став співати, а коли закінчив, то постукав у двері.

— Пропустіть його! — наказав король.

Перед королем та принцесою постав бідний музикант у брудному, обідраному одязі.

— Мені так сподобався твій спів, — сказав король, — що я віддам тобі свою дочку за дружину.

Принцеса перелякалася і стала умовляти батька відмовитися від своїх слів. Та король залишався невблаганим:

— Перед усіма я дав слово видати тебе заміж за першого зустрічного і свого слова маю дотримувати!

Не допомогли принцесі навіть гіркі сльози, які рікою лилися з її очей.

За наказом короля, негайно покликали попа і обвінчали пихату красуню з музикантом.

— Тепер тобі, донечко, як дружині жебрака, в моєму палаці залишатись не можна, — сказав король. — Іди собі зі своїм чоловіком куди завгодно.

І принцеса змушена була скоритися волі свого батька і йти пішки за музикою. Коли палац залишився далеко позаду, принцеса з музикою опинилися у лісі.

— Чий це ліс із такими чудовими галявинами? — спитала принцеса.

— Це усе власність короля-Дроздовика, — відповів жебрак. — Якби ти не посміялася з нього, то усе це було б твоїм.

— Ой, як шкода, що не можна повернути Дроздовика! — сумно вигукнула принцеса.

Коли вони проходили берегом річки та уздовж ланів, принцеса знову запитала:

— Чиї це лани та річка?

— Усе це належить королю-Дроздовику. Якби ти не посміялася з нього, то все було б твоїм, — відмовив жебрак.

Потім проходили вони великим містом, і принцеса знову запитала:

— Кому належить це чудове місто?

— Королю-Дроздовику. Якби ти не посміялася з нього, місто теж належало б тобі.

— Ой, як шкода, що не можна повернути Дроздовика! — сумувала принцеса.

— Мені зовсім не подобається, що ти весь час жалкуєш за іншим, — сказав жебрак, — Хіба я тобі не милий?

У відповідь принцеса лише зітхнула.

Нарешті підійшли вони до якоїсь маленької хатинки. Тільки королів-

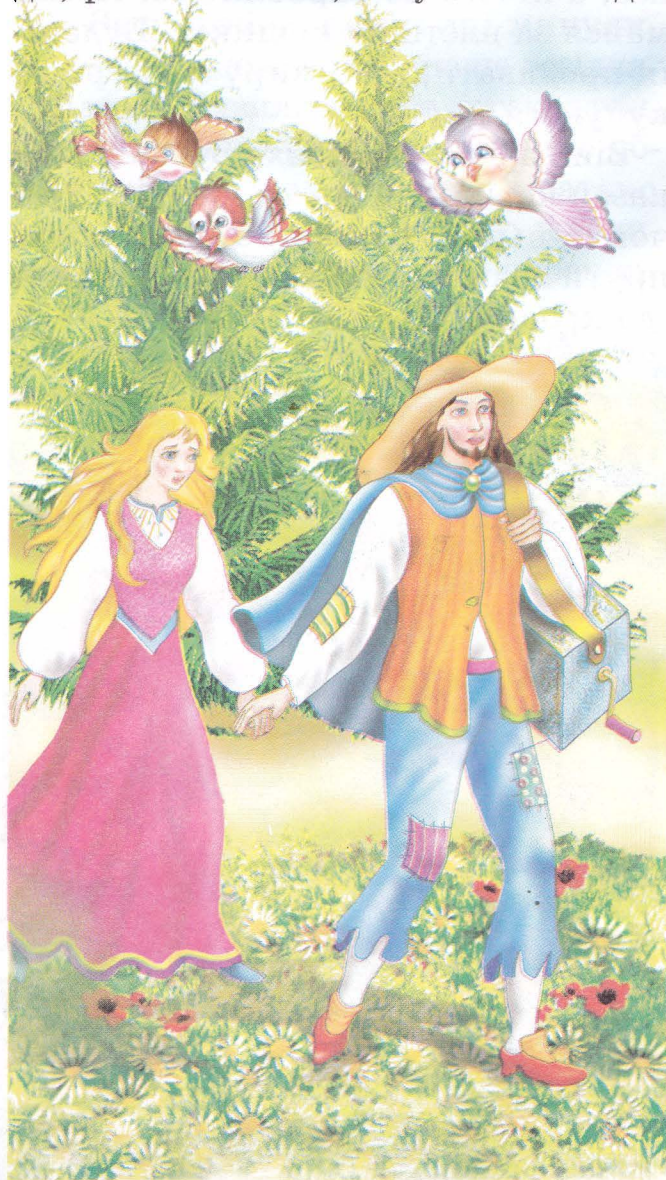
на встигла подумати: «Боже мій, хатинка така маленька, до того ж поганенька!», а музикант і каже:

— Це мій дім. Тепер ми будемо жити тут разом із тобою.

Принцеса була змушена нахилитися, щоб пройти крізь низькі двері.

— А де ж слуги? — спитала королівна.

— Які слуги? — відмовив жебрак. — Ти повинна усе робити сама, якщо хочеш, щоб щось було зроблено. Ну, чого стоїш? Давай швидко наноси води, розпалюй піч, готуй мені обід.

Але принцеса не вміла нічого робити, і жебраку довелося самому братися за справи. Наносив він води, розпалив піч і наварив картоплі в лущинні. Аби як вони поїли та впроголодь полягали спати.

На світанку чоловік розбудив королівну і наказав займатися домашніми справами.

Так прожили вони кілька днів, і коли майже всі припаси були з'їдені, жебрак сказав дружині:

— Так у нас нічого не вийде. Ми їмо, а нічого не заробляємо. Приймайся за плетіння кошиків. Будемо їх продавати, а на виручені гроші купувати їжу.

Він нарізав вербових прутиків і показав королівні, як плести. Але нічого з цього не вийшло, бо колючі прутки зранили ніжні руки принцеси до крові.

— Я бачу, що в тебе нічого не виходить. Краще берись за пряжу, мабуть, з цим ти упораєшся, — сказав чоловік.

Принцеса сіла прясти пряжу, але і з цього нічого путнього не виходило. Бо нитки теж виявились занадто грубими для рук королівни.

— Бачиш, — сказав чоловік, — ти нездатна ні на яку роботу. Важко мені буде з тобою. Спробую я сам ліпити глиняний посуд, а ти будеш ходити на базар і продавати товар.

«Ой, — подумала принцеса, — ще, чого доброго, прийдуть на цей базар люди з мого королівства та побачать, як я торгую горшками. Ото вже посміються наді мною!» Та що було робити? Вона змушена була підкоритися, а то б довелося помирати з голоду.

Першого ж дня справа пішла добре, адже пихата королівна стала лагідною і привітною до людей, тому вони купували глиняний посуд і платили стільки, скільки вона просила.

Наступного разу, коли чоловік відправив жінку торгувати, вона розташувалась із самого краю базару. Тільки розставила посуд навколо себе, як раптом п'яний вершник налетів прямо на її товар й розбив усі горщики.

Королівна зі сльозами на очах повернулася додому і розповіла про все чоловікові.

— Та хто ж із глиняним посудом із самого краю розташовується! — сказав чоловік. — І перестань плакати! Я сьогодні був у палаці нашого короля і дізнався, що там потрібна посудомийка. Мені пообіцяли взяти тебе на роботу, а за це тебе будуть годувати.

Так королівна стала посудомийкою. Відтепер вона допомагала кухарю і виконувала брудну роботу на кухні. Якось під час великого бенкету королівні було наказано разом з іншою прислугою віднести гостям ласощі. Як тільки не відмовлялась бідолашна жінка, бо була впевнена, що її обов'язково хтось із гостей впізнає, та ніхто її не став слухати. Коли вона увійшла у багатий та розкішний зал і побачила присутніх у дорогому та красивому вбранні, їй стало прикро за свою колишню гордовитість та пихатість, які призвели до злиденного життя.

Раптом сам король, одягнутий в оксамит та шовк, помітив її і попрямував до неї. Вона поспішила піти, бо впізнала в ньому... Дроздовика, того самого, якому відмовила та ще й безжалісно посміялася. Та, як вона не поспішала, король наздогнав її і взяв за руку. Принцеса із жахом чекала, що зараз він почне висміювати її, але король раптом лагідно сказав:

— Ти не бійся і подивись на мене уважно!

Принцеса пильно глянула на короля і раптом впізнала в ньому свого чоловіка — жебрака-музиканта.

— І вершник-п'яниця, який розбив увесь твій посуд, теж я! — сміючись додав король. — Усе це я зробив, щоб зламати твою гордовитість і покарати тебе за пихатість.

Королівна гірко заплакала і сказала:

— Я була так несправедлива до тебе, що не заслуговую бути твоєю дружиною!

— Заспокойся, важкі дні минули, і тепер ми відсвяткуємо наше весілля.

Відразу з'явилися королівські служниці і вдягли принцесу у пишне убрання. Незабаром з'явився і батько принцеси. Він був безмежно щасливим, бо його пихата дочка, нарешті, стала лагідною і привітною.

І почався веселий бенкет, якого ще не бачив світ.

ДВА БРАТИ

Жили колись у далекій країні два брати — один багатий, а другий бідний. Багатий був золотарем, та мав зле серце. А бідняк годувався тим, що віники в'язав, і був добрим та чесним.

Бідняк мав двох дітей — хлопчиків-близнюків. І були вони схожі один на одного, як дві краплини води. Обидва ходили у дім до багатого дядька, де виконували різну домашню роботу, за що їх годували недоїдками.

Якось пішов бідняк у ліс за хмизом і побачив там такого чарівного птаха, якого ще ніколи в житті не бачив, а пір'я в того птаха було з чистого золота. Підняв бідняк камінець, кинув і попав прямо у птаха. Впала з нього лише одна пір'їна, а сам птах полетів. Взяв бідняк пір'їну і приніс своєму братові. Той подивився та й каже:

— Та це ж справжнє золото!

І дав бідняку за пір'їну багато грошей.

Наступного дня бідняк знову пішов до лісу, заліз на березу і хотів було наламати гілок, як раптом вилетів той самий птах. Чоловік оглянув зарості і побачив гніздо, де лежало лише одне яйце. Але було воно золоте.

Взяв бідняк те яйце і відніс своєму братові. А той подивився на яйце та й каже:

— Це чисте золото!

І дав бідняку ще більше грошей. А потім додав:

— От якби ти мені цього птаха здобув, я б не поскупився!

Пішов бідняк у ліс і знову побачив на дереві золотого птаха. Чоловік поцілів у нього каменем, і той звалився на землю. Взяв бідняк птаха і відніс старшому братові.

Золотар і справді насипав бідняку цілу жменю золотих монет, бо знав, що цей птах не простий, а чарівний: хто з'їсть його серце і печінку, той кожного ранку буде знаходити у себе під подушкою золотий.

Покликав багач дружину та й каже:

— Засмаж мені цього птаха та подбай, щоб нічого з нього не пропало. Хочу сам його з'їсти!

Почала жінка смажити птаха, та довелося їй вийти з кухні у якійсь справі. А в цей час вбігли туди діти бідняка. От один з хлопчиків і каже:

— Я дуже голодний. Давай по маленькому шматочку з'їмо, ніхто і не помітить.

І один з'їв серце, а інший — печінку.

Раптом увійшла дружина багача, побачила, що хлопці щось їдять, і питає:

— Що це ви їсте?

— Ми з'їли лише два маленьких шматочки! — відповіли хлопчики.

— Та це ж були серце й печінка! — вигукнула перелякана жінка.

Щоб чоловік нічого не помітив і не розгнівався на неї, вона швидко зарізала півника, витягла в нього серце та печінку і сунула їх у птаха.

Коли птах підсмажився, вона віднесла його своєму чоловікові. Той з'їв усе до крихітки, нічого не залишив. Вранці, як тільки прокинувся, сунув багач руку під подушку, а там нічого немає.

От і близнюки прокинулися, стали ліжка прибирати, а з-під подушок викотились золоті монети. Віднесли вони їх батькові, а той і каже:

— Ось так диво! Звідки ж це взялося?

Наступного ранку, коли діти знову знайшли золоті монети, переляканий бідняк пішов до старшого брата порадитись. Багач відразу здогадався, в чому справа, і, щоб помститися близнюкам, сказав:

— Діти твої сплутались з нечистою силою! Не бери цього золота, а дітей позбався, бо нечистий має над ними силу, тому може і тебе самого довести до біди.

Бідняк дуже боявся чорта. І хоч важко було на серці, а завів він своїх діточок у ліс та й кинув там.

От стали близнюки шукати дорогу додому, але замість неї усе далі й далі заходили у хащі. На щастя, хлопці зустріли мисливця, той і питає їх:

— Звідки ви тут узялися і хто ваш батько?

— Ми сини бідного мітляра, — відповіли брати.

І вони розповіли про все, що з ними сталося і навіть про золоті монети, які знаходили під подушкою кожного ранку.

— Ну, в цьому немає нічого поганого, — сказав мисливець, — якщо ви при цьому залишились чесними і не стали лежнями.

Доброму мисливцю хлопчики сподобались, а оскільки власних дітей у нього не було, то він взяв їх до себе і сказав:

— Я буду вам замість рідного батька, навчу вас полювати та виховаю вас.

Стали діти жити у мисливця, допомагати йому і навчатися полюванню. А золоті монети, які кожного ранку хлопчики знаходили у себе під подушками, мисливець зберігав на випадок, якщо в майбутньому вони знадобляться.

Минав час. Діти вирости, і якимось мисливець сказав:

— Ви вже стали дорослими, досвідченими мисливцями і я вас відпускаю шукати щастя.

На прощання подарував чоловік кожному з братів по гарній рушниці, поділив золоті монети, ще дав блискучий мисливський ніж і сказав:

— Якщо вам колись доведеться розлучитися, застроміть цей ніж у дерево на перехресті доріг, і той, хто з вас повернеться, зможе по цьому но-

жу дізнатися про долю свого брата: у випадку смерті когось із вас ніж покрийється іржею, а коли все буде гаразд, ніж залишиться блискучим.

Пішли брати лісом, день йшли, другий. Припаси в них закінчилися, і один з братів і каже:

— Треба нам пополювати. Тварин у лісі багато.

Зарядили вони рушниці, і раптом вибіг із кущів старий заєць. Прицілились хлопці, а заєць і каже:

— Не вбивайте мене, я віддам вам за це двох зайченят!

Гукнув заєць, і вибігло двоє маленьких зайченят. Брати вирішили залишити їх у себе, і зайченята весело побігли попереду хлопців.

Незабаром побачили вони лисицю, але тільки прицілилися в неї, а вона їм і каже:

— Не вбивайте мене, за це я віддам вам двох лисенят!

Гукнула лисиця, і на галявину прибігли двоє рудих лисенят. Брати залишили їх. І пішли лисенята слідом за ними.

Небагато часу минуло, як раптом із хащі показався вовк. Брати-близнюки тільки прицілилися, а вовк і просить:

— Не вбивайте мене, я за це віддам вам двох вовченят!

Завив хижак на весь ліс і не встиг замовкнути, а двоє маленьких вовченят вже тут. І вони приєдналися до веселої ватаги зайченят і лисенят та пішли за мисливцями.

Потім з'явився ведмідь. І йому не хотілося загинути, тому віддав він хлопцям двох ведмежат.

А як тільки близнюки вийшли з лісу, побачили величезного лева. І він замість себе умовив братів взяти двох молодих левенят.

Пішли близнюки далі, багато пройшли великих і маленьких селищ, та ніде не змогли знайти собі такої служби, щоб залишитись разом.

— Доведеться нам розлучитися, — порадившись, вирішили брати.

Поділили вони між собою тварин, і кожен із них взяв по одному левенятку, ведмежатку, вовченятку, лисенятку та зайчику. Потім попрощалися, обіцяли любити один одного братньою любов'ю до самої смерті, устроили ніж, який дав названий батько. І от один пішов на схід, а другий — на захід.

Прийшов один брат зі своїми тваринами у місто, і було в тому місті усе чорною тканиною затягнуте. Зайшов він у харчевню і спитав хазяїна, чи не зможе той дати пристанище йому із тваринами, на що хазяїн харчевні радо погодився. Нагодував хлопець тварин, а потім і питає:

— Чому все місто чорною тканиною затягнуте?

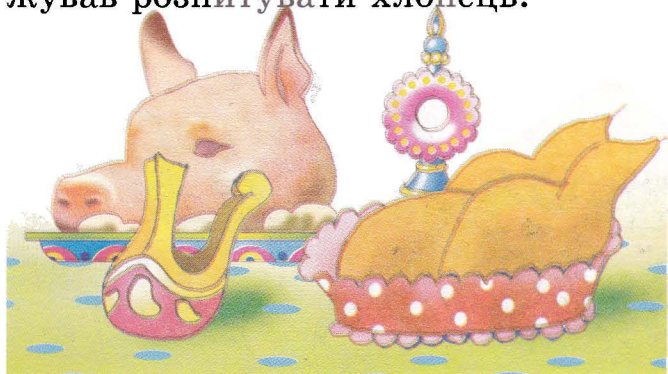
А хазяїн і каже:

— Тому що завтра повинна померти єдина дочка короля.

— А хіба вона смертельно хвора? — спитав хлопець.

— Та ні, — відповів хазяїн, — вона абсолютно здорова.

— Тоді у чому ж справа? — продовжував розпитувати хлопець.

— Та он стоїть за містом висока гора, і живе на тій горі дракон. Кожен рік за його вимогою повинні віддавати дівчину, інакше він спустошить нашу країну. Йому віддали вже усіх дівчат, і не залишилося жодної, окрім королівни. Завтра і її мають віддати драконові.

— А чому ж його не вб'ють?

— Ой, — зітхнув хазяїн, — вже стільки лицарів намагались це зробити, але всі гинули. Король навіть пообіцяв тому, хто подолає дракона, віддати свою дочку за дружину, а після його смерті й усе королівство.

Нічого не сказав на те хлопець, але наступного ранку він разом зі своїми тваринами піднявся на драконову гору. На її вершині стояв невеликий храм, а на олтарі було три чаші з вином і щось написано іноземною мовою. Хлопець пити із них не став, вийшов звідти і побачив меч, який лежав на землі. Спробував його підняти, та не зміг, а маленьке лисеня й каже:

— Випий з чаші вина — станеш наймогутнішою людиною в світі. Там на чашах про це написано.

Хлопець не став з'ясовувати, звідки мале лисеня вміє читати та ще й на іноземній мові. Він повернувся до храму, випив вино і відразу відчув, як сила розтікається по усьому тілу. Хлопець повернувся до меча, і вже не тільки зміг його підняти, а й вправно розмахувати ним.

Незабаром привели до гори королівську дочку і залишили там саму. Король із придворними у великому сумі повернулися до палацу, а один із маршалів короля залишився, щоб здалеку спостерігати, що буде відбуватися.

Коли піднялася королівна на вершину гори, то побачила хлопця із тваринами. І став він заспокоювати її:
— Не бійся, прекрасна королівно! Я врятую тебе.

А потім відвів її у храм і замкнув там. Тільки він сховав дівчину, як з великим шумом з'явився семиголовий дракон. Побачив він мисливця, здивувався й питає:

— Що тобі на горі потрібно?

— Я хочу з тобою битися! — відмовив хлопець.

Розсміявся дракон і каже:

— Не один вже лицар на цій горі своє життя згубив і з тобою я теж розправлюся, — і дихнув полум'ям із своїх семи пащ.

Запалала суха трава, не обійшла б біда і хлопця, та прибїгли його тварини і затоптали вогонь.

Кинувся на мисливця дракон, а той вихопив свій меч і відрубав драконові відразу три голови.

Розлютився дракон ще більше, піднявся у повітря і став вивергати на хлопця полум'я із пащ, які в нього залишилися.

У скрутному становищі опинився мисливець, але тільки чудовисько наблизилось до нього — він приловчився і відрубав драконові ще три голови. Ослабло чудовисько і впало на землю, та все ж таки ще намагалось напасти на хлопця. А того вже сили майже покинули. Та ось на допомогу прийшли тварини і розірвали дракона на шматки.

Коли двобій закінчився, відчинив мисливець храм — аж королівна лежить на підлозі непритомна: адже бій тривав довго, і королівна думала, що хлопець загинув, а дракон ось-ось знайде її.

Мисливець виніс королівну, і коли вона прийшла до тями і дізналась, що дракона вже більше немає, то сказала:

— Тепер ти станеш моїм чоловіком, адже батько обіцяв видати мене за того, хто подолає дракона.

Потім вона зняла з шиї намисто, поділила його між тваринами, і дістався леву золотий замочок, а своєму нареченому королівна подарувала хусточку, на якій було вишите її ім'я.

Хлопець пішов, вирізав у дракона із семи пащ язика і загорнув у хусточку, щоб краще їх зберегти, а потім і каже дівчині:

— Важким видався день, давай трохи поспимо.

Королівна погодилась, і вони лягли прямо на траву. А мисливець наказує леву:

— Ти нас охороняй, щоб під час сну ніхто на нас не напав.

І вони з дівчиною заснули. Лев приліг поруч з ними, щоб нести сторожу, але він теж стомився від битви з драконом і тому покликав ведмедя:

— Лягай поруч зі мною, мені треба поспати, а якщо хтось підійде, ти мене розбуди.

Ведмідь улігся поруч з ним, але він теж стомився, тому покликав вовка:

— Лягай поруч зі мною, мені треба поспати, а якщо хтось підійде, ти мене розбуди.

Вовк улігся поруч із ведмедем та й він був стомленим, тому покликав лисицю і наказав їй:

— Лягай поруч зі мною, мені треба поспати, а якщо хтось підійде, ти мене розбуди.

Лисиця лягла поруч, та й вона була втомлена, тому покликала зайця і наказала йому нести сторожу.

Сів зайчик поруч із лисицею, він теж дуже стомився, але йому, бідолашньому, нікого було покликати бути за сторожа, і він заснув.

Коли усі поснули глибоким сном, маршал, який бачив усе, що відбувалося на горі, насмілювався туди піднятися. Він побачив дракона, порубаного на шматки, а неподалік від нього сплячих королівну, мисливця і тварин. А був маршал людиною заздрісною, злою та жорстокою. Відрубав він мисливцю голову, схопив дівчину і зніс з гори.

Коли королівна прокинулася і побачила маршала, то дуже злякалася, а маршал і каже їй:

— Тепер ти у мене в руках і повинна сказати всім, що це я вбив дракона.

— Я не можу цього сказати, — відповіла дівчина, — адже це зробив мисливець із своїми тваринами.

Тоді маршал вихопив свій меч і став погрожувати дівчині:

— Якщо ти не скажеш батькові, що я вбив дракона, то тебе вб'ю я.

І змушена була дівчина пообіцяти, що зробить так, як наказує їй маршал.

Коли вони повернулися до палацу і король побачив свою доньку живою і здоровою, — його радості не було меж.

А маршал сказав:

— Це я вбив дракона і визволив королівну, тому вимагаю, щоб ви віддали її за мене заміж, як обіцяли.

Королю навіть на думку не спало, що підступний маршал каже неправду, і він з радістю погодився. Та королівна тихо заплакала, і король-батько запитав її:

— Чому ти сумуєш та ллєш гіркі сльози?

І дівчина крізь сльози відповіла:

— Я згодна на весілля, але за умови, що воно відбудеться не раніше,

ніж через рік та один день.

А в цей час на Драконовій горі тварини все ще спали і не відчували ніякої біди.

Та ось прилетів великий джміль і сів на ніс зайцю, заєць змахнув його лапкою і продовжував спати. Джміль трохи політав і знову сів на ніс зайцю, а той удруге його прогнав. На третій раз джміль підлетів і укусив зайця. Той прокинувся, заголосив і розбудив звірів.

Коли усі прокинулись, бачать — лежить їхній хазяїн мертвий, а прекрасної королівни немає.

— Хто це зробив? — страшно заревів лев. — Ведмідь, ти чому мене не розбудив?

А ведмідь питає вовка:

— Вовк, ти чому мене не розбудив?

А вовк до лисиці:

— Лисице, ти чому мене не розбудила?

А лисиця накинулася на зайця:

— Ти чому мене не розбудив?

І лише бідолашному зайцю ні до кого було звернутися, він сидів, опустивши голову, і мовчав. Вирішили тоді звірята, що заєць більш за всіх винний, і хотіли вже його розірвати, та він почав благати і сказав:

— Не вбивайте мене, я нашого хазяїна оживлю. Є одна гора, про яку мені розповідала бабуса, на тій горі росте корінь життя. Якщо комусь покласти у рот шматок того чарівного кореня, то той усіх хвороб та ран позбавиться, навіть мертвий оживе. Та тільки до тієї гори двісті годин треба бігти.

— Ти маєш за добу обернутися: туди й назад, — грізно сказав лев.

Побіг заєць щодуху, за добу повернувся і приніс корінь життя. Поклали мисливцю у рот того чарівного кореня — голова вмить приросла, застукало серце, і він ожив. Озирнувся навколо і спитав:

— А де королівна?

Та на це запитання тварини не знали відповіді. Вони розповіли своєму господареві лише про те, як рятували його.

Засумував хлопець, подумав, що королівна втекла від нього, і вирішив йти світ за очі. Майже рік він мандрував із тваринами по світу, але знов повернувся до того міста, в якому визволив від дракона королівну.

Та цього разу місто було прикрашено червоною тканиною. Зупинився мисливець у тій самій харчевні і спитав у її хазяїна:

— Рік тому все місто було у траурі, а зараз все у червоному, що це означає?

— Рік тому дочку нашого короля повинні були віддати дракону, але маршал убив його, і завтра він одружується з королівною. От чому той рік місто було у траурі, а нині воно у червоному.

Наступного дня, коли мав відбутися весільний бенкет, мисливець і каже хазяїну харчевні:

— Ти мені, мабуть, не повіриш, але сьогодні я буду їсти хліб із королівського столу.

— Звичайно, не повірю! — засміявся той. — Б'юсь об заклад на сто золотих, що такого не може бути.

Тоді мисливець покликав зайця і сказав:

— Мій милий стрибун, йди до королівського палацу та принеси мені хліба із святкового столу.

Зайчик пострибав до палацу і знайшов королівну. Він усівся під її стілець і став дряпати ногу королівни. Подивилась вона униз і впізнала зайця по бусинці зі свого намиста, взяла зайчика, віднесла до своєї кімнати і питає:

— Милий зайчику, чого ти хочеш?

— Мій господар, який вбив дракона, знаходиться у цьому місті і він послав мене до тебе попросити хліба зі святкового столу.

Як почула це королівна, дуже зраділа і наказала покликати королівського пекаря. Той приніс хліб, а зайчик і каже:

— Нехай пекар і віднесе цей хліб, бо на мене можуть напасти собаки.

Постукав заєць у харчевню, хазяїн відкрив, а пекар і каже, що цей хліб із королівського столу для пана мисливця. Нічого було робити хазяїну харчевні — віддав він мисливцю сто золотих монет, а той і каже:

— Що ж, хліб у мене є! Та от хотілось би смачного печива відвідати із королівського столу.

— Що ж, подивимось! — сказав хазяїн, але битися об заклад більше не став.

А мисливець покликав лисицю і каже:

— Люба лисичко, збігай до королівського палацу та принеси печива зі святкового столу.

Лисичка хутко прокралася до королівського столу, сіла під стілець королівни і дряпнула її за ногу.

Подивилась королівна униз і впізнала лисичку по бусинці зі свого намиста. Взяла королівна тваринку, віднесла до своєї кімнати і питає:

— Мила лисичко, чого тобі треба?

— Мій хазяїн, який вбив дракона, хоче відвідати печива зі святкового столу.

Покликала королівна королівського кухаря і наказала йому приготувати печиво, яке їсть король, і віднести його до дверей харчевні. Відчинив двері хазяїн, а кухар і каже, що це блюдо для пана мисливця.

— Ну, тепер хліб є, печиво теж є, але хотілось би ще й овочів відвідати зі святкового столу.

Покликав він вовка і наказав йти до палацу за овочами. Побіг вовк, знайшов королівну, потягнув її за спідницю, та побачила вовка, впізнала по бусинці зі

свого намиста і питає:

— Милий вовк, що тобі треба?

— Мій хазяїн, який вбив дракона, хоче відвідати овочів з королівського столу.

Покликала королівна кухаря і наказала віднести до дверей харчевні блюдо з найкращими овочами.

— От бачите, хазяїне, — сказав мисливець, коли принесли овочі, — тепер є хліб, печиво, овочі, та хотілось би відвідати ще й королівські солодощі.

Покликав він ведмедя та й каже:

— Любий ведмедик, ти любиш ласощі, так от йди до палацу і принеси мені солодощі зі святкового столу.

Попрямував ведмідь до палацу. Знайшов він королівну, підійшов до неї ззаду і тихенько заричав. Озирнулась королівна, впізнала ведмедя і питає його:

— Чого ти хочеш, ведмедику?

— Мій хазяїн, який вбив дракона, хоче відвідати солодощі, які подають до королівського столу.

Королівна викликала кондитера і наказала йому приготувати найсмачніші блюда для мисливця та його друзів.

— От бачите, хазяїне, — сказав мисливець, коли ведмідь та кондитер принесли солодощі, — тепер є хліб, печиво, овочі, солодощі, та хотілось би ці страви смачно запити.

Покликав він лева та й каже:

— Любий друже, піди до палацу і принеси мені напоїв зі святкового столу.

Прибіг лев до палацу, постукав хвостом у двері. Вийшла королівна, як побачила лева — перелякалась, та він показав їй замочок з її намиста, дівчина заспокоїлась і спитала:

— Що тобі треба, милий лев?

— Мій хазяїн, який вбив дракона, хоче відвідати напоїв з королівського столу.

Покликала королівна виночерпія і наказала йому віднести до харчевні найкращих напоїв із королівських погребів.

Коли усе було доставлено мисливцю, він і каже:

— Бачите, хазяїне, тепер у мене є і хліб, і печиво, і овочі, і солодощі, і найкращі напої із королівського столу. Сідайте із нами, відвідайте, що їсть сам король.

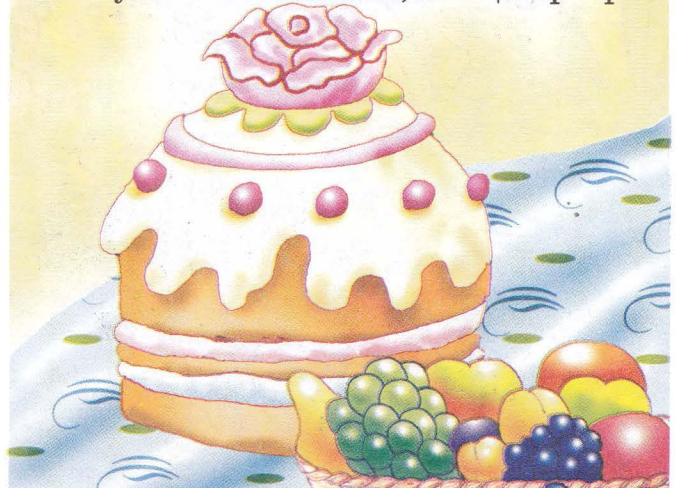
Сіли за стіл мисливець, його вірні друзі — тварини, сів із ними і хазяїн харчевні. Весело усім було, а більш за всіх радів мисливець, бо зрозумів, що королівна його добре пам'ятає і кохає.

Поїли вони, попили, мисливець і каже:

— Ну хазяїне, а тепер я піду у палац та одружусь із королівною.

— Як таке може бути? Я у все здатен був повірити, але у це — нізащо. У королівни вже є наречений і на сьогодні призначене весілля. Ставлю в заставу і свою харчевню і весь двір — ти не зможеш одружитися з королівною.

Побилися хазяїн та мисливець об заклад, хлопець пообіцяв, що віддасть тисячу золотих монет, якщо програє.

А в цей час у королівському палаці йшов бенкет, і став король розпитувати свою дочку:

— А що хотіли ці дикі тварини, які приходили до палацу?

— Я про це розповісти вам не можу, — відповіла королівна, — а ви спитайте про це господаря цих тварин, він вам усе розповість.

Послав король свого слугу до харчевні, щоб той запросив незнайомця із тваринами до палацу.

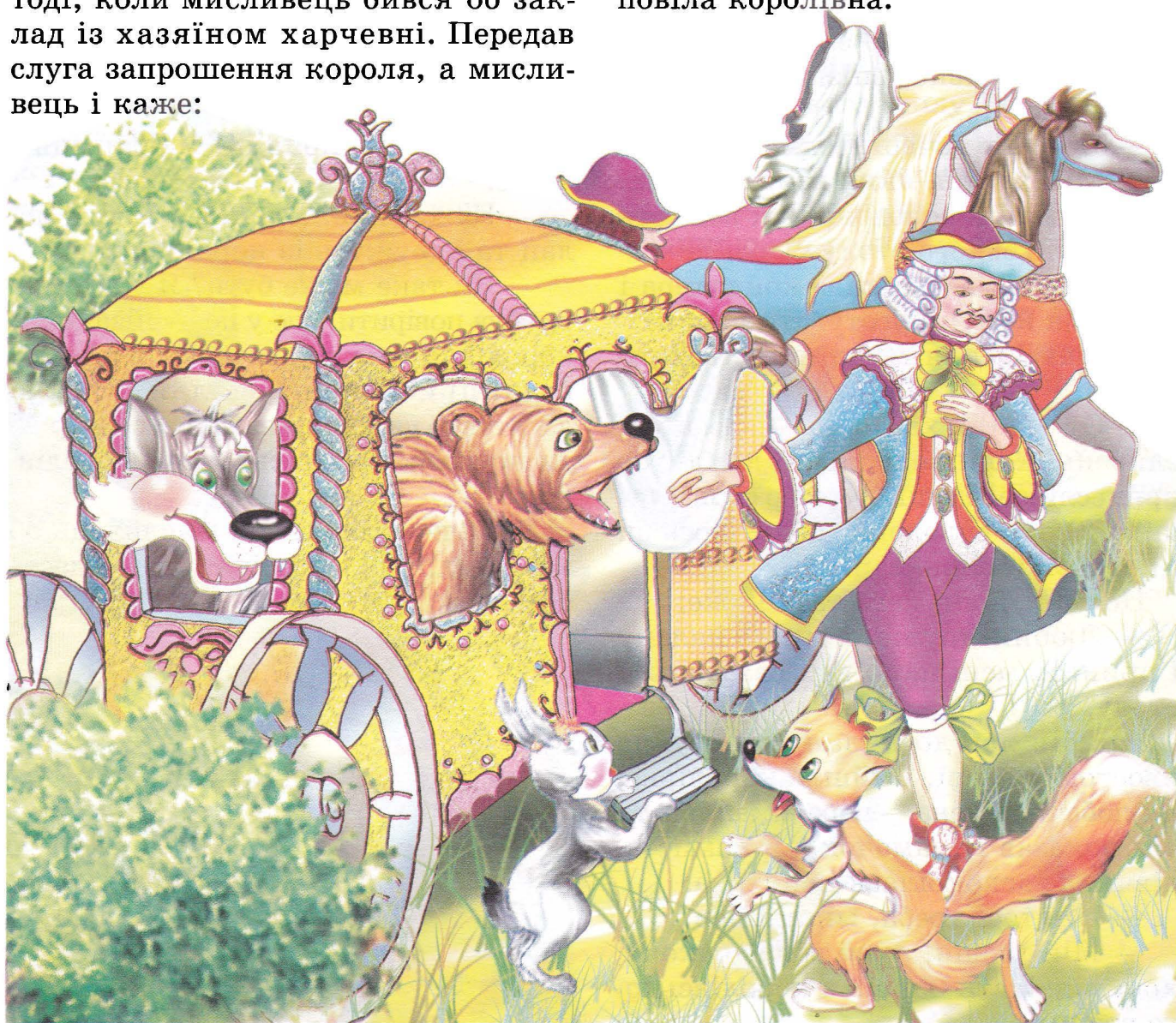
Слуга прийшов до харчевні якраз тоді, коли мисливець бився об заклад із хазяїном харчевні. Передав слуга запрошення короля, а мисливець і каже:

— От бачите, хазяїн, сам король прислав за мною свого слугу і запрошує до палацу. Та я так не піду. — І він звернувся до королівського слуги: — Передайте моє прохання королю, щоб вислав він мені королівський одяг, карету і слуг, які б мене супроводжували.

Почув про це король, здивувався і питає свою дочку:

— Як же мені бути?

— Накажіть зробити усе так, як він просить, і не пожалкуєте. — відповіла королівна.

Вдягнувся мисливець у королівський одяг, взяв із собою хусточку з драконовими язиками і відправився до палацу.

Побачив король, що приїхав незнайомець, і питає дочку:

— Як мені слід його прийняти?

— Ви повинні вийти йому назустріч, — сказала королівна. — І ви зробите правильно.

От вийшов король назустріч мисливцю, ввів до палацу і запросив сісти поруч із собою та королівною, і маршал сидів неподалік, та він не впізнав мисливця.

І от якраз принесли сім драконових голів, щоб гості на них подивились, і король сказав:

— Ці сім голів відрубав маршал, тому сьогодні я видаю дочку заміж за нього.

А мисливець подвівся, відкрив сім драконових пащ і питає:

— А де ж сім драконових язиків?

Розгубився маршал, сплотив і не знає, що сказати. Нарешті, він перелякано промовив:

— У драконів язиків не буває!

— Та їх не слід мати брехунам, а драконові язики це доказ переможця! — сказав мисливець і розв'язав хусточку, де лежали драконові язики.

Потім він приклав їх до кожної пащі дракона, показав хусточку, на якій було вишите ім'я королівни, і спитав, кому вона її дарувала. І королівна відповіла:

— Я подарувала хусточку тому, хто вбив дракона.

Мисливець покликав своїх друзів-тварин, зняв із кожної бусинку, а з лева золотий замочок, показав їх і спитав королівну, кому вони належать.

— Намисто із золотим замочком належало мені, — відповіла королівна, — я поділила його між тваринами за те, що вони допомогли подолати дракона.

Коли обман маршала відкрився, король наказав його стратити. Мисливець одружився з королівною і став правити королівством.

Ох, і веселим же був бенкет! Молодий король не забув покликати на свято свого рідного та названого батьків, щедро обдарував їх подарунками. Не забув він і про хазяїна харчевні, покликав його і сказав:

— От бачите, хазяїне, все сталося так, як я і казав. Ви програли, та я залишаю вам і харчевню і двір, а ще дарую тисячу золотих монет!

Не було на весіллі лише брата-близнюка, про долю якого було невідомо.

Зажили молодий король та королівна щасливо.

Минав час, король часто виїжджав на полювання, і вірні тварини завжди супроводжували його. А неподалік від тих місць знаходився ліс, про який йшов поголосок, що там водилася нечиста сила. Хто в цей ліс потрапляв — назад не повертався.

Якось надумав молодий король поїхати туди на полювання. От виїхав він із своєю свитою та тваринами і тільки наблизився до зачарованого лісу, як побачив білосніжного оленя.

— Ви почекайте мене тут, доки я не повернуся назад, я хочу сам пополювати на цього чудового оленя, — сказав молодий король і поскакав у хащі лісу.

Лише вірні тварини не залишили свого господаря. А той, захопившись переслідуванням оленя, не помітив, що наблизився вечір і він опинився у нетрях зачарованого лісу.

Став було молодий король трубити у ріжок, та свита не почула його. Тоді він зліз з коня, розпалив вогнище і вирішив дочекатись ранку. Біля вогнища розташувались і його тварини.

Раптом почулось, ніби хтось розмовляє. Усі насторожились, та навкруги все стало тихо. Незабаром зверху хтось застогнав. Король подивився угору і побачив на дереві стару, яка бубоніла:

— Ой, ой, ой, як мені холодно!

Король і каже:

— Злазь та погрійся, якщо тобі холодно.

А вона відповідає:

— Ні, твої тварини мене покусують.

— Не бійся, бабусю, злазь униз, вони тебе не покусують.

Та стара відьма не погоджувалась:

— Я скину тобі з дерева прутик, якщо ти ним вдариш своїх тварин по спині, то вони мені нічого не зроблять.

І вона скинула маленький прутик. Король легенько вдарив тим прутиком своїх тварин, ті одразу тихо полягали і раптом скам'яніли.

Відьмі тільки цього й треба було, вона спритно зіскочила з дерева, торкнулася короля прутиком, і він перетворився на камінь. Засміялася чаклунка і потягла короля та його тварин.

Довго свита чекала повернення короля, нарешті, повернулася без нього до палацу і про все доповіла королівні. Занепокоїлась вона, захвилювалась.

Та трапилось так, що другий брат, той, що при розлученні встромляв ніж у дерево, якраз прийшов до цього королівства. Спало йому на думку подивитись, що з його братом-близнюком. Пішов він до дерева, в якому стирчав ніж, подивився і зрозумів, що сталося лихо, бо один бік ножа покрится іржею.

Прийшов він у місто із своїми тваринами, і тільки наблизився до воріт, як назустріч йому вибігла сторожа і питає, чи треба доповісти про нього дружині, адже вона вже кілька днів у великій тривозі через його відсутність.

Хлопець відразу зрозумів, що сторожа сплутала його із братом-близнюком, з яким вони були схожі, як дві краплини води, до того ж з ним були такі ж самі тварини: заєць, лисиця, вовк, ведмідь та лев. І він подумав, що краще видати себе за нього, і він швидше зможе допомогти братові.

Близнюк наказав відвести його до палацу, де був зустрінутий з великою радістю. Молода королева подумала, що повернувся її чоловік з полювання і спитала його, чому він так довго не повертався.

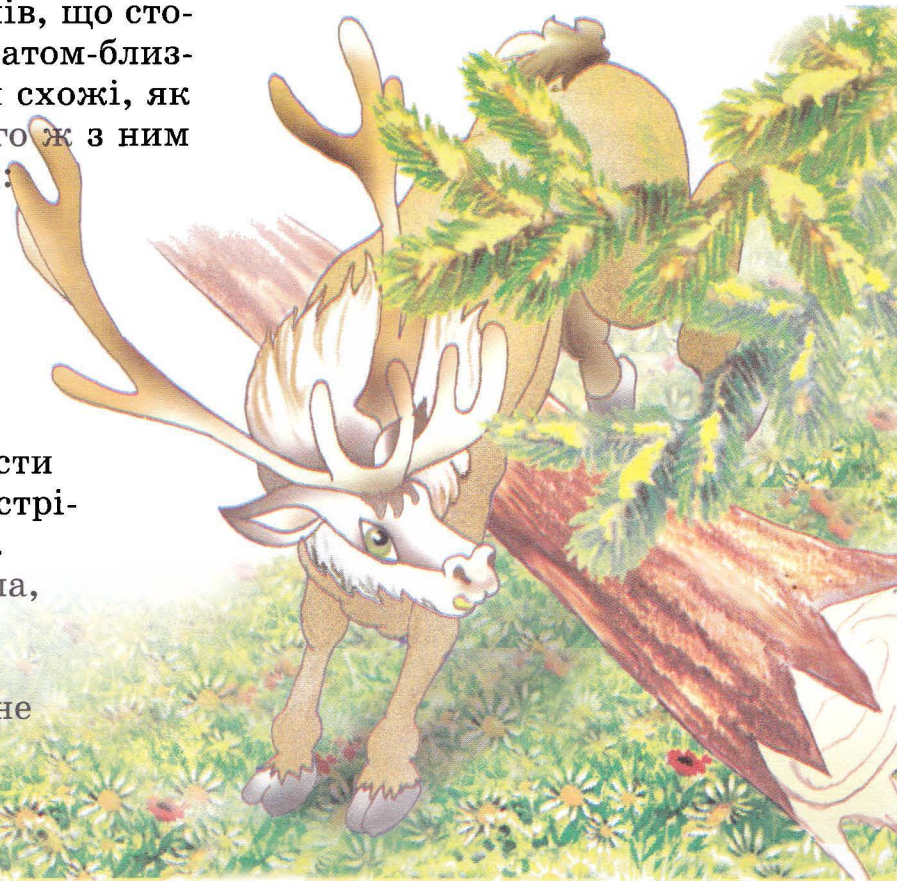
А він відповів:

— Я заблукав у лісі і ніяк не міг знайти дорогу назад.

Кілька днів прожив близнюк у палаці, та на ніч завжди йшов у сад. Королеву дивувала така поведінка, але розпитувати про це вона не наважувалась.

Дуже скоро близнюк почув про зачарований ліс і зрозумів, що саме там треба шукати брата. Як не відмовляли його королева та старий король, але він стояв на своєму і з великою свитою та своїми тваринами поїхав до зачарованого лісу.

Під'їхавши до лісу, він теж побачив красеня оленя і, залишивши свиту, погнався за ним. Так само, як і його брат, він ганявся за ним до самої ночі, заїхав у самі хащі лісу і там розпалив вогнище.

Серед ночі раптом він почув:
— Ой, ой, ой, як мені холодно!
Близнюк подивився угору і поба-
чив на дереві стару.

— Якщо тобі, бабусю, так холодно,
то злізай із дерева та погрійся біля
вогнища.

Та це була та сама відьма, і вона
сказала:

— Ні, твої тварини мене покусують.

А він їй і каже:

— Не бійся, злазь.

А відьма своє:

— Я скину тобі прутик, а ти вдар
ним своїх тварин, тоді вони мене не
покусують.

Та близнюк не повірив відьмі і ска-
зав:

— Своїх тварин я бити не стану,
а ти злазь із дерева, а не то тобі по-
гано буде, — і взявся за рушницю.

— Стріляй, стріляй! Я твоїх куль
не боюся! — скалилася відьма.

Близнюк вистрелив, але відьма від
звичайних куль була зачарована, то-
му ще більше стала глузувати з мис-
ливця. Та близнюк швидко збагнув —
він зірвав із куртки срібні гудзики

і зарядив ними рушницю, оскільки
знав, що чаклунські чари проти них
безсилі.

Він вистрелив, відьма впала пря-
мо до його ніг. Близнюк і каже їй:

— Якщо ти, стара відьмо, зараз же
не скажеш мені, де мій брат, то я під-
смажу тебе на вогнищі.

Перелякалась відьма і каже:

— Він разом зі своїми тваринами
перетворений на каміння і лежить у
великій ямі.

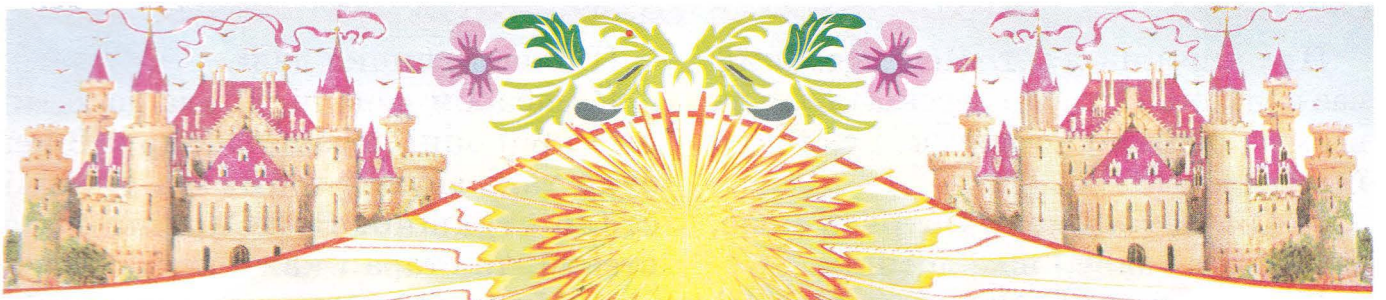
Змусив близнюк відьму йти до ями
і зняти чаклунські чари з усіх, хто
там знаходиться. Взяла відьма пру-
тик, торкнулась каменів і вмить ожи-
ли брат із тваринами і багато інших
людей.

Вони стали дякувати мисливцеві
за своє визволення, а відьма, скори-
ставшись тим, що залишилась без на-
гляду, вирішила втекти. Та тварини
швидко її наздогнали, розірвали на
шматки і покидали їх у вогнище.

Тільки відьма згоріла — ліс став
чистим, світлим і таким прозорим,
що було видно королівський палац.

Королівна радо зустріла братів
і відтоді близнюки більше ніколи не
розлучалися.

ДОВРОДІЙКА МЕТЕЛИЦЯ

Воднієї вдови було дві дочки — одна рідна, а друга — пасербиця, яка залишилась від чоловіка, який давно помер.

Пасербиця була вродливою та роботящою, а рідна дочка вдови — некрасивою і ледащою. Але мати дуже її любила. Пасербиці доводилось виконувати усю хатню роботу. До того ж бідолашна повинна була кожен день, навіть взимку, сидіти біля колодязя і прясти пряжу, і так багато, що від роботи в неї кров виступала на пальцях.

І от якось трапилось, що веретено залилося кров'ю. Дівчина нахилилась до колодязя, щоб його обмити, а веретено вислизнуло з рук і упало у воду. Побігла дівчина до матері, розповіла про те, що трапилось, а та почала лаяти дівчину, а потім і каже:

— Що хочеш роби, а веретено маєш дістати.

Не знала дівчина, що робити, от і стрибнула з переляку у воду. Стало їй погано, але коли отямилась, то побачила, що знаходиться на чудовому лузі, світить яскраве сонце, тисячі духмяних різнокольорових квітів, наче ковдрою, вкрили землю. Пішла дівчина лугом і незабаром побачила

піч, а в ній повнісінько хліба, який кричав:

— Витягни мене! Витягни, а то я згорю, бо давно вже спікся!

Дівчина підбігла, швидко витягнула лопатою усі буханці, а вони й кажуть:

— Дякуємо тобі, добра дівчинко! Хай щастить тобі і завжди у твоєму домі буде свіжовипечений хліб.

Йде дівчина далі. Через деякий час вона підійшла до дерева, і було на ньому повнісінько яблук, і сказало їй дерево:

— Ох, важко мені! Обтриси мене, мої яблука давно вже допіли.

Почала дівчина трусити дерево, і посипались яблука, наче рясний дощ. Потім дівчинка склала яблука в одну купу, а вони їй кажуть:

— Дякуємо тобі, добра дівчинко! Хай щастить тобі і завжди у твоєму домі будуть спілі фрукти.

Пішла дівчинка далі.

Незабаром вона підійшла до хатини і у віконці побачила стару. В неї були такі великі зуби, що дівчині стало страшно. Вона хотіла було втекти, та стара і каже їй:

— Миле дитятко, чого ти боїшся! Залишайся у мене. Будеш поратися по господарству, а якщо старатимешся, тобі буде добре.

Дівчина погодилася.

— Роботи в мене небагато, — продовжувала господиня. — Головне, добре збивай перину, так, щоб пір'я злітало в повітря і розліталось в усі боки.

Так і залишилась дівчина у старої. А була та стара не простою, а самою добродійкою Метелицею.

Коли дівчина старанно збивала її перину, пір'я, а то були не пір'їни, а сніжинки, розліталось по усьому світу.

Добре жилося дівчині у добродійки Метелиці, вона рано вставала, добре працювала і ніколи не скаржилась. А Метелиця завжди була лагідною з дівчиною.

Йшов час, і дівчина почала сумувати за рідною домівкою, хоча у добродійки Метелиці їй жилося куди краще, ніж вдома.

Якось вона не витримала і каже добродійці Метелиці:

— Я дуже сумую за рідною домівкою. І хоча мені у вас дуже добре, та залишатися тут більше не можу. Мені хочеться повернутися наверх — до своїх.

Добродійка Метелиця лагідно посміхнулася і сказала:

— Ти мені дуже подобаєшся, та я не буду затримувати тебе.

Підвела вона дівчину до великих воріт і, коли та опинилась під ними,

раптом з'явився великий сундук і пішов золотий дощ, такий рясний, що вся вона вкрилась золотом, і сундук доверху наповнився золотом.

— Це тобі за те, що ти маєш лагідне серце і старанно працюєш! — сказала добродійка Метелиця і подала дівчині веретено, яке впало у колодязь.

Як тільки ворота за дівчиною зачинились, вона опинилась на своєму подвір'ї.

— Ку-ка-рі-ку! — закричав півень, який сидів на колодязі. — Наша дівця прийшла, повний сундук золота принесла!

Вибігли їй назустріч мачуха та зведена сестра — цікавість переповнювала їх. Вони лагідно привітали пасербицю і почали розпитувати: що та як. Розповіла дівчина про все, що з нею трапилось.

Як почувла мачуха про те, як досягла пасербиця великого багатства, захотілось їй, щоб рідна донька здобула таке ж щастя.

Наступного дня, коли, звідки не візьмися, з'явився свіжовипечений хліб, спілі яблука та інші дивні фрукти, терпець баби увірвався. Посадила вона свою дочку біля колодязя пряжу прясти. Та ледаща донька недовго працювала: щоб веретено в неї теж було у крові, вона подряпала собі пальці об терновий кущ, а потім кинула його у воду і стрибнула слідом за ним.

Потрапила вона, як і її сестра, на чудовий луг і пішла тією ж стежиною далі. Побачила дівчина піч і почувла, як кричить хліб:

— Витягни мене! Витягни, а то я згорю, бо давно вже спікся!

Та ледарка подумала: «Навіщо гаяти час та перетруждатися, добродійка Метелиця мені стільки золота дасть, що я куплю собі хліба, скільки захочу!»

І пішла собі далі.

Незабаром вона побачила яблуню, яка просила:

— Ох, важко мені! Обтруси мене, мої яблука давно вже допіли.

«Ще чого захотіла, адже яблуко може впасти мені на голову!» — подумала ледарка і пройшла повз дерева, не зупиняючись. Коли підійшла вона до хатини добродійки Метелиці, у неї не було ніякого страху, і ледарка одразу напросилась у робітницю.

У перший день дівчина працювала добре, старанно виконувала всі доручення добродійки Метелиці і все думала про золото, яке вона їй подарує. Та вже на другий день вона стала лінуватися, а далі й зовсім не захотіла рано вставати та збивати перини так, щоб пір'я розліталось в усі боки.

До того ж ледарка увесь час скаржилась, що їй дуже важко працювати. Це, нарешті, набридло господині, і вона сказала дівчині, що їй краще повернутися додому.

Ледарка дуже зраділа, коли добродійка Метелиця повела її до воріт. Та коли вона опинилася під ними, то поруч з'явилося порожнє відро, а не сундук, і полився не золотий дощ, а смола.

— Оце тобі нагорода за твою працю! — сказала Метелиця і зачинила за ледаркою ворота.

Опинилась дівчина на своєму подвір'ї, а півень, який сидів на колодязі, як загорланить:

— Ку-ка-рі-ку! Наша дівиця прийшла, відро смоли принесла!

А смола на ледарці так на все життя і залишилась, бо змити її було неможливо до самої смерті.

ХОРОБРИЙ КРАВЕЦЬ

Якось літнім ранком сидів молодий кравець біля вікна на своєму стільці для шиття. Було йому весело, робота кипіла у нього в руках. А в цей час повз його вікна проходила торговка і вигукувала:

— Варення! Кому добре варення!

Кравець висунувся у віконце, покликав торговку і купив у неї трохи варення.

— Хай благословить Господь це варення, і дасть воно мені бадьорості та сили! З цими словами кравець відчинив шафу, дістав невеликий шматок хліба і намазав його варенням.

— Мабуть, краще буде, якщо я спочатку закінчу куртку, а потім добре поїм. І він поклав шматок хліба біля себе, а сам продовжив шиття. Та запах солодкого варення рознісся по всій кімнаті, і безліч мух відразу злетілося на хліб.

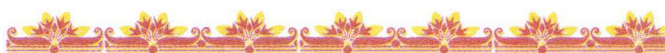
— Гей, ви, хто вас сюди кликав? — запитав кравець і став проганяти неproханих гостей.

Але мухи не розуміли людської мови і злітались усе більше та більше.

Нарешті, терпець у кравця увірвався, він схопив суконку і з криком: «Ось я вам задам!» — без усякого жалю хлопнув з усіх сил по мухах. Підняв він суконку, подивився — лежать перед ним, витягнувши ноги, не менше семи мух.

— Ось так! — вигукнув здивований кравець. — Одним махом убив сімох! Треба, щоб про це дізналося усе місто.

Вишив він на широкому поясі великими літерами: «Сімох побив одним махом!» Підперезався він цим поясом і вирішив подорожувати по білому світу, та перш ніж вирушити у мандрівку, став думати, щоб таке взяти із собою, і не знайшов нічого,

крім головки старого сиру. Взяв він його із собою і пішов, а біля воріт побачив птаха, який заплутався у кущах. Визволив кравець птаха і теж взяв із собою.

Вийшов він за місто і пішов до гори, яка височіла у далечині. Піднявся на саму вершину і побачив велетня, який сидів і спокійно оглядався навколо.

Кравець сміливо підійшов і заговорив до нього:

— Добридень, приятелю! Чого, сидиш і роздивляєшся на білий світ? А от я їду мандрувати по білому світу, хочу пошукати щастя, може, і ти підеш зі мною?

Велетень презирливо подивився на кравця і сказав:

— Жалюгідний обшарпанець! Як ти насмівився розмовляти зі мною!

— Зовсім не так! — хоробро відмовив кравець, розстебнув куртку і показав велетню свій пояс. — От можеш сам прочитати, що я за людина!

Велетень прочитав: «Сімох побив одним махом!» — і подумав, що мова йде про людей, яких подолав кравець і відчув до маленької людини деяку повагу, але йому захотілося випробувати кравця. Узняв велетень камінь, здавив так, що потекла з нього вода, і сказав:

— Ось і ти спробуй так, якщо силюньки у тебе вистачить.

— І все? — не розгубився кравець і дістав із кишені головку м'якого сиру і стиснув його так, що з нього сів потік.

Велетень не знав, що його й казати, він цього ніяк не очікував від такої маленької людини. Підняв велетень із землі камінь і кинув його догори та так високо, що той зник із виду.

— Ану ти так спробуй, — звернувся він до кравця.

— Кинув ти камінь добре, але він знов упав на землю, — сказав кравець. — А от я кину так, що він не повернеться.

Хлопець непомітно дістав птаха й підкинув його. А той зрадів, що опинився на волі, піднявся високо у небо і назад не повернувся.

— Бачу, що кидати ти вмієш краще за мене, — сказав велетень, — але подивимось, чи зумієш ти тягнути велику вагу.

Він підвів кравця до великого бука, який лежав зрубаним на землі, і сказав:

— Якщо ти сильний, то допоможи мені витягнути це дерево з лісу.

— Добре, — відмовив кравець, — ти поклади стовбур собі на плечі, а я підніму і понесу гілки та сучки, адже це буде важче.

Велетень поклав стовбур собі на плечі, а кравець усівся на одну з гілок і довелося велетню, який озирнутись ніяк не міг, тягнути дерево

та ще й кравця на додачу. А той був веселим і насвистував пісеньку, наче тягнути дерево було для нього дитячою забавою.

Протягнув велетень важке дерево ще трохи, втомився і каже:

— Послухай, доведеться мені кинути дерево, сили більше немає.

А кравець спритно зіскочив з гілки, обхопив дерево обома руками, наче ніс його сам, і каже:

— Ти такий великий, а якесь-то дерево донести не можеш.

От пішли кравець та велетень далі, проходять повз вишневе дерево. Велетень схопив його за верхівку, на якій висіли найбільші вишні, нахилив її вниз і став кравця пригощати. Та кравець був занадто слабким, щоб утримати дерево, і, коли велетень відпустив верхівку і дерево піднялося, кравець разом з ним злетів у повітря.

— Що ж це ти не можеш утримати такого маленького прутика? — спитав велетень.

— Хіба ти не помітив, що внизу мисливці стріляють по кущах, от я і перестрибнув через дерево, — знову не розгубився кравець, — Тепер ти спробуй перестрибнути дерево.

Стрибнув було велетень через дерево, та зачепився і упав, а потім каже кравцю:

— Ну, якщо ти такий сильний, спритний та сміливий, то, може, підеш до нашої печери і переночуєш там.

Кравець погодився і пішов із велетнем. Підійшли вони до печери, а там біля вогнища сидять ще кілька велетнів і кожний тримає в руці по смаженій вівці. Привітався кравець із велетнями, і ті запросили його повечеряти, та кравець відмовився, хоч їсти йому дуже хотілося. Велетень показав йому ліжко і побажав приєм-

них снів. Ліжко для кравця виявилося занадто великим, він забрався у самий кут і задрімав. Опівночі підійшов велетень із великою ломакою і вдарив по ліжку з такою силою, що воно розвалилось надвоє. Він подумав, що від кравця і мокрого місця не лишилося.

Вранці велетні пішли до лісу, і ніхто про кравця навіть не згадав, а коли повернулись, то побачили його веселим та неушкодженим. Велетні перелякались і кинулися навтьоки. А кравець вирішив мандрувати далі.

Довго він йшов і, нарешті, потрапив до королівського палацу. Важкий шлях втомив кравця, він приліг на траву і заснув. Побачили його дворові люди, прочитали на його поясі: «Сімох побив одним махом!» і побігли доповісти королю.

Король збагнув, що такого багати-
ря добре було б мати у себе на служ-
бі. Послав він за кравцем свого слу-
гу, той передав бажання короля, і
крavecь, не замислюючись, погодився.

Прийняли його з королівськими
почестями, надали особливе примі-
щення. Так кравець став служити
у короля. Та слуги побоювались того,
хто сімох одним махом побив. І піш-
ли вони до короля просити відставку.

Шкода було королю відпускати вір-
них слуг і, поміркувавши, він вирі-
шив, що краще позбавитися нового
службовця. Викликав він його і на-
казав вбити двох велетнів, які осели-
лись на краю королівства і чинили
усіляку шкоду.

— Якщо подолаєш велетнів, — до-
дав король, — то віддам свою дочку
тобі за дружину та ще й половину ко-
ролівства.

«Це було б нецогано, — подумав
крavecь, — взяти за дружину красу-
ню королівну та ще й половину ко-
ролівства — таке щастя не кожен
день випадає!» А вголос сказав:

— Велетнів цих я подолаю! Для то-
го, хто сімох побив одним махом, двох
боятися нічого.

І вирушив кравець у похід із сот-
нею вершників, які за наказом коро-
ля мали його супроводжувати. Під'ї-
хали вони до узлісся, а кравець і
каже:

— Ви залишайтеся тут, а я сам
розправляюсь із велетнями. І він
шмигнув у ліс, озираючись на всі
боки.

Незабаром він побачив двох велет-
нів, які спали і хропли так, що гіл-
ки на деревах хиталися. Кравець на-
бив кишені камінням, заліз на де-

рево і став кидати одному на груди
камінь за каменем. Спершу велетень
нічого не помічав, та, нарешті, про-
кинувся, штовхнув свого приятеля
і каже:

— Ти чого мене б'єш?

— Та я тебе не б'ю! То тобі, мабуть,
приснилося.

І велетні знову полягали. Не встиг-
ли вони й заснути, як кравець знову
кинув камінь, та цього разу в іншого
велетня. Той підскочив, побачив ка-
мінь і закричав:

— Ти навіщо в мене камінь кинув?

— Що? Я нічого в тебе не кидав!

І велетні почали сваритися, але ско-
ро помирилися і знову полягали спати.
Тоді кравець витягнув більший ка-
мінь і кинув першому велетню прямо
у голову.

— Це вже занадто! — загорланив
велетень на весь ліс, підхопився, на-
че скажений, і з усієї сили штовхнув
свого приятеля, а той розлютився і,
недовго думаючи, вирвав дерево з
корінням і почав бити свого кривдни-
ка. Перший велетень теж вирвав де-
рево, і почали вони битися, поки, на-
решті, не повбивали один одного.

Кравець зіскочив з дерева і поду-
мав: «Добре, що вони не вирвали
того дерева, на якому я сидів, а то до-
велось би мені стрибати як білка — з
гілки на гілку».

Потім кравець покликав королівсь-
ких вершників, показав їм мертвих
велетнів і сказав:

— Справа зроблена, я подолав обох.
Проте перемога далася нелегко: ко-
ли велетні відчували біду, то повіривали
дерева з землі, щоб захищатися, та
це їм не допомогло, оскільки з'явив-
ся той, хто сімох побив одним махом!

— А ви не поранені? — спитали вершники.

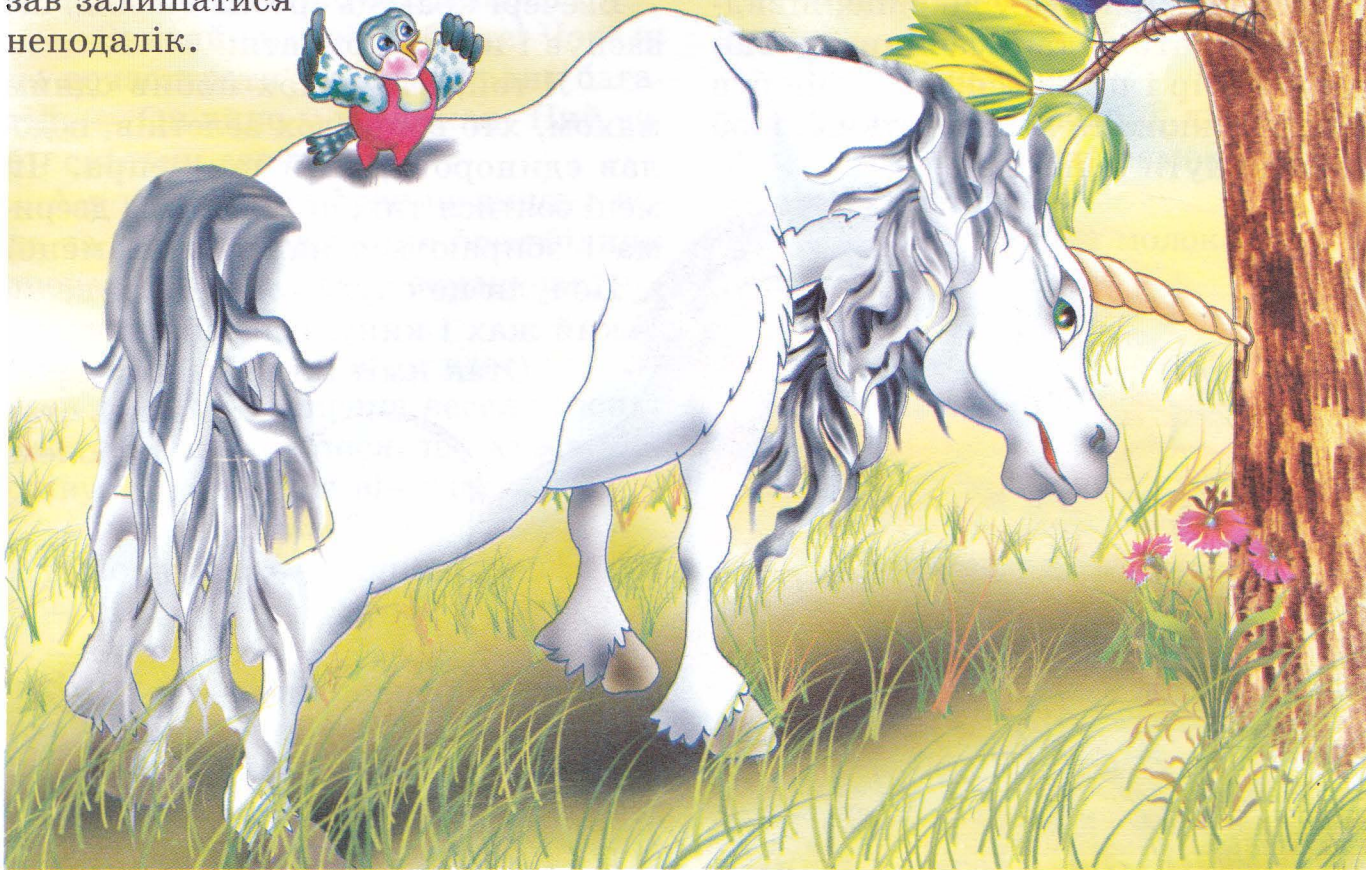
— Обійшлося благополучно, — відповів кравець, — і волосина з голови не впала.

Дуже пожалкував король про дану обіцянку, коли дізнався, що той, хто сімох убив одним махом, подолав велетнів.

— Перш ніж віддати тобі дочку за дружину і половину королівства, — сказав король кравцю, — ти повинен здійснити ще один героїчний вчинок. Недавно оселився в нашому лісі єдиноріг і чинить велику шкоду, ти повинен його спіймати.

— Що ж, єдинорога я з легкістю подолаю, ця справа мені під силу.

Взяв хлопець мотузку, сокиру і пішов до лісу, а людям, яких король послав супроводжувати його, наказав залишатися неподалік.

Довго шукати єдинорога кравцю не довелося, бо той здалеку побачив людину і відразу кинувся у бій.

— Тихіше, тихіше, — сказав кравець. — Так швидко справи не робляться, — і зупинився під деревом, очікуючи, доки єдиноріг не наблизиться.

Коли той підбіг, кравець сховався за стовбур, і єдиноріг врізався у дерево. Його ріг встромився у дерево з такою силою, що витягнути його він вже не зміг.

Але король і цього разу не схотів виконати своєї обіцянки і висунув нову вимогу:

— Ти повинен спіймати для весільного свята дикого вепра, який наносить велику шкоду! Бери із собою єгерів і вирушай до лісу.

— Добре, — відповів кравець, — для мене це дитяча забава!

Та єгерів у ліс він не взяв. Вони були з цього дуже задоволені, бо зустріч з диким вепром лякала їх.

Коли вепр помітив кравця, то кинувся на нього з готовими простромити іклами, збираючись збити хлопця з ніг. Але спритний герой вскочив у мисливську хатинку, яка знаходилась неподалік. Він навмисно не зачинив за собою двері, бо знав, що звір обов'язково вскочить за ним.

Так і сталося — вепр ускочив, а кравець вистрибнув у віконце, швидко оббіг хатину та й зачинив її. Так лютий звір і піймався, адже він був надто важким та неповоротким, щоб вистрибнути у віконце.

Прибув переможець до короля, який змушений був дотримати свого слова.

Незабаром відсвяткували весілля з великою пишнотою, але малою радістю. І став кравець королем.

Якось уночі молода королева почула, як її чоловік уві сні розмовляє: «Зараз я швиденько пришию вам кишеньку. А ваше плаття, пані, вже готове...».

Здогадалась королева, ким насправді був її чоловік і розповіла про це батькові. А той і каже:

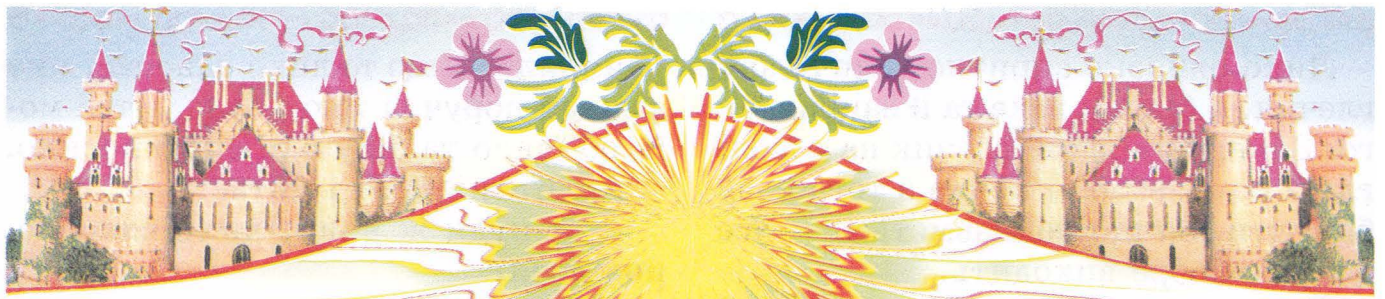
— Цієї ночі двері спальні не зачиняй. Коли кравець засне, слуги увійдуть, зв'яжуть його, віднесуть на корабель і відвезуть у заморські країни.

Та серед слуг були й такі, які щиро полюбили молодого короля, тому попередили його про небезпеку.

Ввечері кравець зробив вигляд, що заснув і почав кричати:

— Я той, хто сімох побив одним махом, хто вбив двох велетнів, подолав єдинорога, спіймав вепра. Чи мені боятися тих, що стоять за дверима і збираються напасти на мене? Почули це слуги, охопив їх великий жах і кинулись вони навітки.

Отак кмітливий та хоробрий кравець став королем.

ОДНООКЕ ЛИХО

Жили колись два брати. Один із них був багатий, а другий — бідний. Якось у багатого було свято, і бідний брат пішов до нього у гості.

Прийшов він, низенько вклонився та й каже:

— Рідний мій брате, у тебе сьогодні свято, то, може, ти з цієї нагоди мене почастуєш хоча б вином?

— Звичайно, любий брате! Чого ж не почастувати? — відмовляє багатий. — Он вино у глечиках. Пий собі, скільки завгодно.

А в глеках тих було не вино, а вода та така холодна, що брат-бідняк спочатку навіть і не розсмакував, чого напився.

Ото напився він води вдосталь, пішов додому і затягнув веселу пісню. Раптом йому здалося, що хтось підспіває. Зупинився він і питає:

— Хто це співає?

А йому хтось у відповідь:

— Я!

— А хто ти?

— Я? Я — лихо однооке.

— А куди ти йдеш?

— Я йду із тобою.

— Як це зі мною?

— Та я ж завжди з тобою.

— І чого ж ти до мене причепилося?
— Так мені ж потрібно із кимось жити.

Замислився бідняк і вирішив позбутися лиха одноокого. Зайшов до своєї хати, а там діти сидять, кашу їдять, а лихо однооке повз кожного пройшло — каші й не стало. Вийшов бідняк із хати, а лихо за ним.

— Хочеш молока? — питає бідняк лихо.

— Звичайно, хочу!

Поліз бідняк у погріб, дістав глечик, а там молока на самому денці. От він і каже лиху:

— Ну, якщо хочеш молока, то лізь у глечик.

Лихо однооке спритно вскочило у глечик, а бідняк взяв та й закрив його. Закопав він той глечик на городі глибоко в землю і почав з того часу багатіти. За що не візьметься — усе в нього добре виходить.

Довідався про це його старший брат, заздрісно йому стало, от і вирішив він дізнатись, у чому справа. Прийшов багатій до брата у гості і став розпитувати, що та як, а той йому й каже:

— А ти пам'ятаєш, як я до тебе на свято приходив і як ти мене простою водою почастував? Від твоєї води я так сп'янів, що, йдучи додому, аж заспівав. Раптом чую: хтось підспівує. Запитав я, хто зі мною співає,

і виявилось, що то лихо однооке, яке завжди поруч зі мною було, дітей моїх об'їдало та біду в дім приносило.

А багатий брат і питає:

— А куди ж воно, лихо однооке, поділося?

— Та я його заманив у глечик, закрив його та й закопав на городі. З того часу і багатію.

Тут ще більше багатія заздрість здолала. Вночі прокрався він у город брата, викопав глечик, відкрив його, а звідти як вискочить лихо однооке, худе та страшне.

— Ось, нарешті, я й вибралося, ледве живим залишилося.

А багатий брат і каже йому:

— Швидше йди-но назад до брата. Він тепер багатим став.

А однооке лихо і відмовляє йому:

— Ні, досить я натерпілося від нього! Ходімо вже краще до тебе!

І пішло лихо за багатієм. Дуже скоро він збіднів, а той брат, що лиха зумів позбутися, жив довго і щасливо.

БЕЗРУКА ДІВЧИНА

Жив колись в одному селі мірошник з дружиною. Народилась у них донечка Ганечка. Гарненькою була дівчинка, та одна біда — не було в неї рук.

Якось мірошничиха важко захворіла і померла. Пройшов час, і взяв мірошник собі другу жінку, а своїй дочці мачуху.

Важке життя почалося для дівчинки, бо мачуха її незлюбила. Слова доброго ніколи дівчині не сказала, тільки лаяла та батькові на неї скаржилася. І той поступово розлюбив свою дочку.

Якось справляли у тому селі весілля і запросили на нього мірошника з новою дружиною. Коли вони вже збиралися йти, мірошник суворо наказав дівчині:

— Дивись, нікого не пускай і нічого не давай. Коли даси хоч що-небудь, то вижену з хати.

Та тільки вони вийшли з хати, як приходить якийсь старенький жебрак та й почав просити милостиню. Дівчина йому відмовляла і пояснювала, що нічого не може дати, бо батько заборонив їй комусь будь-що давати, і якщо вона не послухає, то він вижене її з хати.

А жебрак не відстає, все вмовляє та вмовляє дати йому милостиню.

— Вони не дізнаються, що ти мене впустила в хату і щось дала, — не відступав жебрак.

Ганечка піддалася на умовляння, впустила жебрака у хату і показала на комору:

— Ось тут є борошно, візьми собі, скільки треба.

Взяв жебрак борошно і пішов собі. А йдучи, не помітив, що розсипав борошно по стежині.

Ото ж коли поверталися мірошник з дружиною з весілля, то побачили розсипане борошно і здогадались, що Ганечка когось у дім пускала й роздавала борошно.

— Бачиш, яке погане дівчисько! — репетувала мірошничиха. — Тільки ми з хати, а вона вже всім борошно роздає.

Розгнівався мірошник і вигнав дівчину на превелику радість мірошничихи.

От пішла Ганечка світ за очі, їстити хочеться, а як це без рук зробити? Зрештою приловчилася: побачить ягоди на землі або плоди, які низько висять на дереві, зірве губами, наче кізонька, так і угамовувала голод.

Якось забрела дівчина до великого саду, де багато було і яблук, і груш й інших смачних соковитих фруктів. І вирішила дівчина у цьому саду залишитися. Трава в цьому саду була високою і коли хтось приходив, дівчина ховалась, тому ніхто й не знав, що вона там оселилась.

А був то королівський сад. І якось прийшов туди молодий королевич. А треба сказати, що дівчина не могла з'їсти цілого плоду, а лише надкушувала його: то шматочок груші відкусить, то яблучка. Адже рук у неї не було! Тому королевич був дуже здивований, коли побачив, що багато фруктів хтось надкусив і жодного не з'їв до кінця.

Пройшовся він по саду, та так нікого і не помітив. А вночі, коли дівчина міцно спала, повернувся і став чекати шкідника, який надкушував фрукти.

Ніч пройшла спокійно, але з першими променями сонця юнак почув, що хтось ходить по саду. Королевич схопився було за рушницю, та раптом помітив дівчину. Але й незнайомка побачила його і хутко зникла у високій траві. Можливо, він так би її і не знайшов, та пташки, які дуже любили дівчину, так стурбовано щebetали і кружляли навколо неї, що відшукати дівчину було неважко.

Підійшов королевич до переляканої дівчини, а вона впала на коліна,

почала благоді, щоб він її помилював і розповіла йому про своє важке життя. Шкода стало королевичу дівчини, обійняв він Ганечку за плечі та й привів до батьків.

Старому королю та королеві теж стало шкода дівчини і вони дозволили їй залишитися у палаці. Відтепер Ганечка мала свою служницю, яка допомагала їй в усьому. І коли служниця одягла і причесала дівчину, то вона стала такою гарненькою, що, здавалося, кращої неї в цілому світі не знайдеш.

Минув час, усі в палаці дуже полюбили дівчину, яка з кожним роком ставала все гарнішою й гарнішою. Тому, коли настав час королевичу одружуватися, він пішов до своїх батьків і сказав:

— Любі тато і мамо, настав час мені одружитися.

— Кого ж ти обрав собі, синку? — спитали батьки, радіючи наміру сина.

— Візьму собі за дружину Ганечку — ту, що без рук, — відмовив королевич.

Старому королю та королеві Ганечка дуже подобалась, і вони не стали противитися цьому шлюбу.

От побралися молоді і зажили щасливо.

Так минув місяць, другий, третій... Аж ось напали на їхню країну чужинці, і змушений був королевич залишити Ганечку і йти на війну.

Йшов час. Десять далеко від дому воював королевич і не знав, що Ганечка народила йому гарненького хлопчика.

Старий король та королева були дуже раді появі онука і написали про це королевичу золотими літерами у листі. А треба сказати, що пошти тоді не було, от і відіслали вони той лист із солдатом. Того ж дня вирушив солдат у дорогу. Шлях до королевича був довгим. Скільки днів він ішов, про те казка не каже, а тільки довелося йому проходити через те селище, де знаходився млин, у якому колись народилася Ганечка.

Солдат стомився і вирішив заночувати у мірошника. Спочатку мірошничиха не хотіла впускати до хати солдата, але той сказав:

— Пустіть переночувати, бо шлях у мене довгий. Несу від старого короля радісний лист до молодого королевича. Наша молода королівна, що не має рук, народила гарненького хлопчика.

Як почула це мірошничиха, відразу зрозуміла, що молода королева — це її пасербиця, яку вони з чоловіком вигнали з дому. Від такої звістки зла баба так розлютилася, що аж почорніла. Та солдат нічого не помітив, а вона ласкаво запросила його до хати і стала пригощати горілкою.

Солдат від тієї горілки та від утоми незабаром заснув, а мірошничиха витягла листа, який був писаний золотими літерами, і кинула його в піч, потім сіла і написала нового, в якому повідомляла королевича, що його

молода дружина народила песика, і що король не знає, що тепер з ним робити. Написала листа і сунула його у кишеню солдатові.

Прокинувся солдат уранці, подякував господарям за гостинність і вирушив далі у дорогу. Приніс королевичу листа та й каже:

— Ваша величність, я вам радісну звістку приніс!

Прочитав королевич листа, зажурився і каже солдатові:

— Як смієш ти наді мною насміхатися?!

Солдат розгублено дивиться на королевича, нічого зрозуміти не може. А королевич сів до столу і золотими літерами написав відповідь, щоб песика того якнайкраще доглядали та про молоду матір піклувалися. І ні словечком не згадав, як йому прикро замість сина песика мати. Написав і відправив солдата із цим листом до батьків.

Пішов солдат тією ж дорогою, а коли проходив повз той млин, де Ганечка народилась, мірошничиха його вже зустрічала.

— Ой, заходь у хату, будь ласка! Мабуть, втомився? — упала навколо солдата мірошничиха. І ну його горілкою частувати.

Солдат випив горілки та й заснув, наче мертвий, а зла баба дістала лист, який написав королевич, прочитала, розлютилась і кинула у піч. А сама написала нового листа, в якому повідомляла старого короля, що королевич і чути не хоче про Ганечку і просить батька вигнати її з дитиною з королівського дому. «Хай іде під чотири вітри...» — так закінчила лист підступна баба.

Приніс солдат листа старому королю, а той, як прочитав його, аж розплакався. Гірко плакала і стара королева: шкода їм було Ганечку, адже вона безрука, з маленькою дитиною, що буде робити, як житиме? Але си-на свого вони дуже любили, тому не могли не виконати його волі і зробили так, як у листі було написано. Прив'язали немовля до грудей Ганечці і вивели її за браму.

Пішла бідолашна світ за очі. Йшла вона, йшла і, нарешті, підійшла до річки, не дуже широкої, але дуже глибокої. Що робити дівчині?

Розплакалась Ганечка і вирішила лягти на хвилю, почекати, коли потік понесе її у вир, і вона там потоне. Лягла вона біля самої води, та ледве перша хвиля торкнулась її, як у неї відразу виростили руки.

То було велике щастя! Ганечка мало не затанцювала від радості, адже тепер вона може свою дитину виростити сама.

Відпочила вона трохи на березі, пішла лісом і незабаром побачила покинутий замок. А замок той був жебрака, якому колись Ганечка дала борошна. Цей жебрак був добрим чарівником, він не забув про доброту дівчини і дуже хотів їй допомогти.

Увійшла Ганечка в замок і знайшла там в одній із світлиць ліжко і колиску, а на столі — обід. Залишилась вона в замку жити.

А в цей час молодий королевич повернувся додому з війни. Вийшли йому назустріч батьки, а він і питає:

— А де ж моя люба дружина і песик, якого вона народила?

Старий король та королева очі від подиву витріщили.

— Що ти таке кажеш? — схвилювано питають батьки. — Ганечка народила гарненького хлопчика, а не песика!

Тоді вийняв королевич листа і показав його батькам. Старий король аж закричав від гніву:

— Це не я писав! Я писав золотими літерами!

— То де ж моя дружина із синочком? — нетерпляче питає королевич.

— Та ти ж нам наказав у листі вигнати її з немовлям, і ми, хоч і важко було, але виконали твою волю.

І старий король показав королевичу листа.

— Це не моєю рукою написано! Я писав золотими літерами, — сумно відмовив королевич.

Покликали вони того солдата, що листи носив, розпитали, де він ходив та де ночував. Отут усе і з'ясувалося.

Розгнівався королевич і наказав негайно кинути мачуху Ганечки до в'язниці і тримати її там до самої смерті. Але легше на серці королевичу не стало, адже він не знав, що сталося з його синочком та дружиною і де їх шукати.

З кожним днем журба його ставала усе нестерпнішою. Він не міг собі місця знайти, туга гнала його з дому. І він шукав Ганечку, але все марно.

Та якось із слугою він потрапив до того самого лісу, де жила Ганечка. Вже збиралися сутінки і треба булодесь заночувати. Королевич і каже солдатові:

— Ану, залізь на високе дерево і подивись, чи немадесь вогника.

Зліз солдат на дерево і сказав, що бачить вогники, але дуже далеко. Пішли вони туди і потрапили до старого замку. Заглянув королевич у вікно і побачив якусь жінку.

Вдивився королевич в її обличчя — ну викапана Ганечка, тільки що з руками. Послав він солдата попросити жінку, щоб дозволила їм переночувати.

Як дізналась Ганечка, хто до неї на ночівлю проситься, — захвилювалася, але виду не подала. Нагодувала гостей вечерею і постелила їм: королевичу на ліжку, а слугі на лаві. Сама ж Ганечка прийнялася за шитво, а синочок біля неї бавився.

Дивиться Ганечка, а рука сонного королевича впала з ліжка. Вона й каже хлопчику:

— Піди поправ руку татові, а то вона затерпне.

А солдат не спав і почув це. Вранці, коли вони розпрощалися з господинею, слуга й розповів королевичу про те, що почув уночі. А той і каже:

— Я сам це перевірити хочу. Ввечері знову сюди повернемося.

От повернулися вони увечері, і все було точнісінько так, як і минулої ночі. Тільки ліг королевич у ліжку, як не намагався не заснути, а таки заснув. Рука його знову з ліжка впала, а Ганечка й каже синочкові:

— Піди поправ руку татові, а то вона затерпне.

Та королевич і цього разу нічого не почув. Вирішив він прийти до замку й на третю ніч. Та цього разу він не заснув, а тільки зробив вигляд, що спить і навмисно скинув з ліжка ногу.

Побачила це Ганечка і каже синочкові:

— Цей пан — твій тато. Піди поправ йому ногу.

Тут підхопився королевич і обурено каже:

— Як смієш ти казати, що я батько цьому хлопчикові?

А Ганечка йому відповідає:

— Хіба ти мене не впізнав? Я ж Ганечка, мірошника дочка і твоя дружина, котру ти наказав із синочком з палацу вигнати.

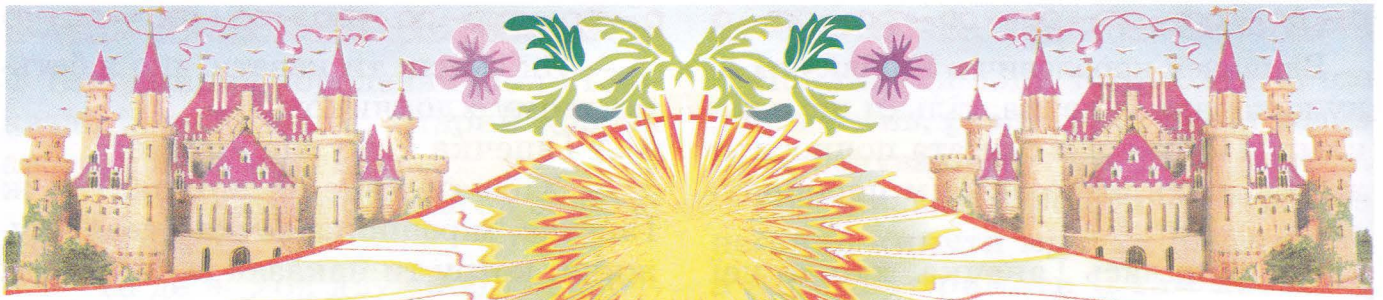
— Ні, — відмовляє королевич. — Ти справді дуже схожа на мою любу дружину: і обличчям, і постаттю, і навіть голосом. Та у моєї дружини від народження рук не було.

Тоді розповіла йому Ганечка, яке диво з нею сталося.

Впав королевич перед нею на коліна, почав благати, щоб вона йому простила, і запевняти її, що ні в чому не винний, а потім розповів про мачуху і про те, що воно сталося з листами.

Щасливими повернулися вони із синочком до батьківського палацу і жили там довго-довго, а про все лихе, що їм довелося пережити, ніколи не згадували.

ЦАРІВНА-ЖАБА

К олись, давним-давно жив цар. Було в нього три сини. От якось покликав цар синів і каже: — Діти мої любі, ви вже дорослі, настав час про наречених подумати! — До кого ж нам свататись, батьку? — А ви візьміть по стрілі, натягніть свої тугі луки і пустіть стріли у різні боки. Де стріла впаде — там і сватайтесь.

Вийшли брати на широкий батьківський двір, натягнули свої тугі луки і вистрілили.

Стріла старшого брата впала на боярський двір, і підняла її боярська дочка. Стріла середнього брата впала у дворі багатого купця, і підняла її купецька дочка. А стріла молодшого брата, якого звали Іваном-царевичем, полетіла до багнистого болота і впала там.

Старші брати недовго шукали свої стріли та своїх наречених: старший посватався до боярині, середній — до купчихи. А молодший брат довго не міг знайти свою стрілу.

Два дні він ходив по лісах і горах і лише на третій день пішов до багнистого болота. Аж дивиться — сидить на купі зелена жаба і тримає його стрілу.

Іван-царевич хотів було втекти й відступитися від своєї знахідки, та жаба раптом і каже людським голосом:

— Ква, ква, ква, Іван-царевич! Забирай свою стрілу, а мене візьми заміж!

І так вона жалісно просила Івана-царевича, що відмовити їй було дуже важко, проте він сказав:

— Як же я тебе заміж візьму? Мене ж люди засміють.

— Візьми, Іван-царевич, не пошкодуєш! — жалісно просила жаба.

Подумав, подумав Іван-царевич та й вирішив узяти жабу. Загорнув її у хусточку і приніс до батьківського палацу. А там уже старші брати перед батьком своїми нареченими вихваляються.

Як дізналися, що стріла Івана-царевича дісталася жабі, почали над ним сміятися, а батько й каже:

— Нічого не вдієш, бери жабу за дружину. Така вже твоя доля!

Незабаром відсвяткували три весілля: старший одружився на дочці боярина, середній — на купецькій дочці, а Іван-царевич — на жабі.

Пройшло небагато часу, і цар покликав своїх синів та й каже:

— Сини мої любі, всі ви тепер

одружені, і я хочу дізнатися, на що здатні ваші дружини. Нехай кожна з них до ранку спече мені по хлібині.

Вклонилися царевичі батькові і пішов кожен до своїх палат.

Похмурим, наче хмара, повернувся Іван-царевич до дружини.

— Ква, ква, ква, Іван-царевич, чому ти такий сумний? — питає його жаба.

— Та як же мені не сумувати, коли батько наказав, щоб ти до ранку спекла хлібину, — відмовляє Іван-царевич.

— Не сумуй, Іван-царевич! Лягай спати-почивати і ні про що не турбуйся.

Поклала вона царевича спати, а сама зняла з себе жаб'ячу шкуру і перетворилася на красуню-дівчину та таку, що їй очей не відірвати!

Взяла вона ситечко, просіяла мук, замісила тісто і спекла хлібину — пухнасту та духмяну. Та ще й прикрасила її: по краях різними візерунками чудернацькими, а середину — містами з палацами, садами та вежами.

Вранці розбудила жаба Івана-царевича і каже:

— Хлібина вже готова. Можеш нести її батькові.

Як побачив Іван-царевич ту хлібину, то вирішив, що нести її треба на золотому блюді. Прийшов він до батька, а старші брати там уже. Вони теж принесли хлібини, та тільки у боярської дочки вона підгоріла, а у купецької виявилася сирою та ще й кособокою.

Цар спочатку прийняв хліб від старшого сина. Подивився на нього і наказав віднести його псам дворовим. Прийняв хліб від середнього сина, подивився і сказав:

— Такий хліб тільки з великого голоду можна їсти!

Дійшла черга і до Івана-царевича. Покуштував цар коровай, який спекла жаба, і каже:

— Оцей хліб тільки на великі свята і їсти!

І тут же дав синам новий наказ: — Хочеться мені знати, які ваші дружини рукодільниці. Візьміть шовку, злата та срібла. Ваші дружини мають до ранку виткати мені по ковдрі.

Повернулися старші брати до своїх дружин, передали царський наказ. Стали ті кликати нянечок, кумась та дворових дівчат, щоб допомогли ковдри ткати. Всі водночас позбіглися й почали працювати: хто ткав, хто вишивав золотом, а хто сріблом та шовком.

А Іван-царевич повернувся додому сумним та похмурим.

— Ква, ква, ква, Іван-царевич, чому сумуєш? — питає його дружина.

— Та як же мені не сумувати, коли батько наказав, щоб ти до ранку виткала ковдру.

— Не сумуй, Іван-царевич! Лягай спати-почивати і не про що не турбуйся.

Поклала його спати, а сама скинула жаб'ячу шкуру, перетворилася на дівчину-красуню і прийнялась за роботу. Де уколе голкою раз — квітка розквітне, де двічі — чудернацький узор з'явиться, де уколе тричі — птахи полетять...

Ще сонце не зійшло, а робота вже була закінчена.

От прийшли царевичі до батька, кожний із своєю ковдрою. Цар спершу прийняв ковдру від старшого сина, подивився і каже:

— Цією ковдрою можна тільки коней від дощу вкривати.

Узяв ковдру від середнього сина, подивився і каже:

— Цю ковдру можна лише біля воріт покласти.

А коли прийняв від Івана-царевича, то подивився і сказав:

— А от цією ковдрою мої палати у свята прикрашати!

І водночас дав новий наказ — щоб усі три царевичі з'явилися до нього на бенкет із своїми дружинами, бо хоче він подивитись, котра з них найкраще танцює.

Відправились старші царевичі до своїх дружин, посміхаються, а Іван-царевич іде похмурий, наче хмара, і думає: «Як я своє жабеня людям покажу?..»

Прийшов він додому, а жаба його й питає:

— Ква, ква, ква, Іван-царевич, чому сумуєш?

— Та як же мені не сумувати, коли батько наказав, щоб я тебе завтра на бенкет привіз...

— Не сумуй, Іван-царевич! Лягай спати-почивати і не про що не турбуйся.

А наступного дня, коли настав час їхати на бенкет, жаба й каже царевичу:

— Ти, Іван-царевич, їдь сам до царя, а я слідом за тобою буду. Як почувеш стук та грім — не лякайся, кажи: «Це, мабуть, моє жабенятко у своїй коробочці їде!» Вирушив Іван-царевич до царя на бенкет сам. А старші

брати вже там із своїми вирядженими дружинами, стоять та над Іваном-царевичем насміхаються:

— Що ж ти, брате, без дружини прийшов? Хоч би у хусточці її приніс, хай би всі послухали, як вона квакає!

Раптом почувся стук та грім — весь палац ходуном заходив. Гості перелякались, з місць своїх повскакували, а Іван-царевич і каже:

— Не бійтеся, дорогі гості! Це, мабуть, моє жабеня у своїй коробочці їде!

Кинулися всі до вікон і побачили, як до воріт палацу під'їхала золочена карета і з неї вийшла красуня-дівиця — сама наче ясне сонечко сяє.

Усі на неї дивляться, милуються і від подиву слова сказати не можуть. А красуня підійшла до Івана-царевича, посміхнулась і каже:

— Ти не впізнав мене? Я дружина твоя — Василиса Прекрасна!

Взяв її Іван-царевич за руку і повів за столи дубові, за скатертини візерунчасті.

Стали гості їсти, пити та веселитися, а Василиса Прекрасна з кубка п'є, та не допиває, а залишки собі у лівий рукав виливає. Лебедя смаженого їсть, а кісточки у правий рукав кидає.

Дружини старших царевичів помітили це — і собі давай: що не доп'ють — у рукав виливають, що не доїдять — в інший кидають. А що до чого — того й самі не знають.

Заграли музики, гості повставали і пішли танцювати. Пішла танцювати й Василиса Прекрасна з Іваном-царевичем. Танцює — наче пава пливе, одним рукавом змахнула — з'явилося озерце, іншим змахнула — попливли по ньому білі лебеді.

Цар та й усі гості так і ахнули, а як перестала танцювати Василиса Прекрасна, так усе і зникло.

Пішли тоді танцювати дружини старших царевичів. Як змахнули своїми лівими рукавами — усіх гостей забризкали, а як змахнули правими — полетіли кістки у різні боки, самому царю одна кістка трохи око не вибила. Розгнівався цар і наказав вигнати їх геть.

Ображені купчиха та бояриня в усьому звинуватили Василису Прекрасну. Ось купчиха й каже:

— Пішли до палат Івана-царевича, знайдемо жаб'ячу шкіру Василиси, по черзі вдягнемо її, і станемо такими ж красунями, як і вона!

Прокралися вони до палат Івана-царевича, знайшли жаб'ячу шкіру, та тут почалась сварка, бо кожна з них хотіла бути першою — одна тягне шкіру до себе, інша — собі. От шкіра й розірвалася навпіл. Злодійки перелякались, кинули шматки шкіри у вогонь і втекли, наче їх тут ніколи й не було.

Незабаром приїхали Іван-царевич та Василиса Прекрасна додому і стала вона шукати жаб'ячу шкіру. Шукала, шукала — не знайшла, подивилась у палаючий камін, а від шкіри лише маленький шматочок залишився.

Здогадалась Василиса Прекрасна про все, що сталося, розплакалась, а Іван-царевич і питає її:

— Чому ти так гірко плачеш, люба моя?

— Як мені не плакати?! Дружини твоїх братів спалили жаб'ячу шкіру. А вона захищала мене від Коція Безсмертного. Якби я ще три дні залишалася в ній, то ми б з тобою ніколи б не розлучилися, а так... Прощай, шукай мене у тридев'ятому царстві, у Коція Безсмертного. Як три пари залізних чобіт зносиш — тільки тоді й розшукаєш мене.

Раптом налетіла шалена буря і навколо стало дуже темно. Так само раптово буря і вгамувалась: стало затишно і світло, та тільки Василиси Прекрасної не стало.

Зажурився Іван-царевич, спорядився, взув залізні чоботи і пішов шукати дружину свою Василису Прекрасну. Скільки Іван-царевич йшов, про те казка не розповідає, та коли він зносив дві пари залізних чобіт, зустрівся йому старець і каже:

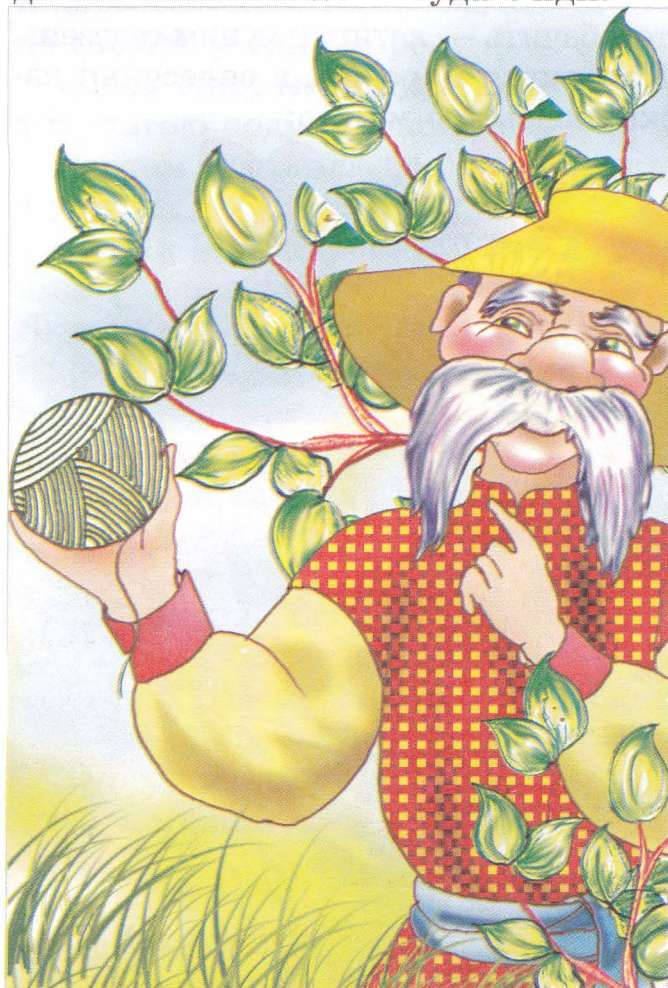
— Будь ласка, пригости мене хлібом, бо дуже їсти хочеться.

І хоч у Івана-царевича залишився невеликий шматочок хліба, він охоче поділився зі старцем. Той поїв, подякував і спитав у Івана-царевича:

— Куди йдеш, Іван-царевич?

Розповів йому царевич про те, що сталося, а дідусь і каже:

— Погані справи, та словами лиха не виправиш. Ось тобі клубочок, куди він покотиться — туди і йди.

Іван-царевич подякував старому і пішов за клубочком. От котиться клубочок по високих горах, по дрімучіх лісах, по зелених галявинах, по багнистих болотах, а Іван-царевич все йде і йде за ним — не зупиняється ні на хвилинку.

Йшов він, йшов, уже третю пару чобіт збив. Раптом зустрічається йому ведмідь.

«Уб'ю ведмедя! — подумав Іван-царевич. — Адже в мене вже ніякої їжі немає».

Націлився, а ведмідь раптом і каже людською мовою:

— Не вбивай мене, Іван-царевич! Може, колись стану тобі у пригоді.

Не став царевич вбивати ведмедя, пішов собі далі. Йшов він, йшов, раптом бачить — летить над ним селезень. Націлився царевич, а селезень і каже людською мовою:

— Не вбивай мене, Іван-царевич! Може, колись стану тобі у пригоді.

Не став царевич вбивати селезня, пішов собі далі. Йшов він, йшов, раптом бачить — біжить назустріч заєць. «Вб'ю цього зайця! — подумав царевич. — Бо дуже їсти хочеться...»

Націлився він, а заєць і каже людською мовою:

— Не вбивай мене, Іван-царевич! Може, колись стану тобі у пригоді.

Не став Іван-царевич вбивати і зайця, пішов собі далі. Незабаром ви-йшов він до синього моря бачить — лежить на березі щука. Підійшов він до неї і тільки подумав, що, нарешті, щось з'їсть, як щука і каже йому:

— Іван-царевич, пожалій мене, відпусти у синє море. Може, колись стану тобі у пригоді.

Пожалів Іван-царевич щуку і кинув її у воду, а сам пішов берегом за чарівним клубочком.

Скільки ще часу він йшов лісами та ланами за клубочком, про те казка не розповідає, та, нарешті, привів його клубочок до хатинки, яка стояла на курячих ніжках і оберталась навколо себе.

Каже Іван-царевич:

— Хатинко, хатинко, повернись до лісу задом, а до мене передом!

Хатинка повернулася до царевича, він увійшов, бачить — лежить на печі Баба-яга, кістяна нога. Побачила вона непроханого гостя й питає:

— Навіщо до мене завітав, добрий молодець?

— Ти б, Бабо-яга, кістяна нога, спочатку мене нагодувала, напоїла, а потім вже і розпитувала! — відмовив царевич.

— Твоя правда! — сказала Баба-яга.

Нагодувала вона Івана-царевича, напоїла, і царевич розповів їй, що шукає Василису Прекрасну.

— Знаю, знаю, — каже Баба-яга. — Вона тепер у Коція Безсмертного. Нелегко його подолати: ні стріла, ні куля його не бере. Тому він нікого не боїться.

— Та чи він насправді безсмертний?

— Ні, — відмовила Баба-яга. — Його смерть на кінці голки, та голка — у яйці, те яйце — у качці, та качка — у зайці, той заєць — у кованій скрині, а та скриня — на вершині старого дуба. А дуб той у дрімучому лісі росте. А де той ліс — не скажу!

Та Івану-царевичу і не треба було більше нічого знати. Він кинув поперед себе чарівний клубочок і пішов.

Довго він йшов, поки, нарешті, не потрапив до того самого лісу, де ріс велетенський дуб, який верхівкою у хмари упирався, корінням на сто верст розкидався, а гілками ясне сонечко закривав. На самій його верхівці на залізних ланцюгах висіла скриня.

Зажурився Іван-царевич: «Не дістати мені цієї скрині!».

Тільки подумав, а тут ведмідь, якого він колись пожалів. Підбіг клишавий і витягнув дуба із корінням.

Скриня впала, розлетілась — вискочив звідти заєць і пустився навітки.

«Не наздогнати мені зайця!» — сумно подумав Іван-царевич.

Звідки не візьмись, з'явився заєць, якого Іван-царевич колись пожалів. Наздогнав він другого зайця, ухопив, а з нього раптом вилетіла качка. Піднялася вона і полетіла високо у небо.

«Що ж робити?» — з прикрістю подумав Іван-царевич.

Та раптом, звідки не візьмись, з'явився селезень, якого він колись пожалів.

Селезень наздогнав качку і почав її дзьобом бити. Випало із качки яйце і впало у синє море.

«Де ж тепер мені шукати яйце?» — з гіркотою подумав царевич.

Раптом підплила до берега щука, а у зубах — яйце.

Зрадів Іван-царевич, взяв яйце і пішов до палацу Коція Безсмертного. Як побачив Коцій Безсмертний, що Іван-царевич несе яйце, затремтів від жаху і став просити не губити його.

Та Іван-царевич не пожалів лиходія, розбив яйце, дістав голку і тільки відломив кінчик, як Коцій Безсмертний впав і розсипався на порошок.

Тут вийшла Василиса Прекрасна, сіли вони на найкращого коня із стайні Коція Безсмертного і повернулися у своє царство.

З того часу вони ніколи не розлучалися і жили довго в любові та злагоді.

ДІД ТА ОНУК

Жив колись дуже старий дід. Від старості він був майже глухим і сліпим, а руки та ноги тремтіли.

Коли він сидів за столом, то ледве тримав ложку і завжди розливав суп на скатертину. Набридло це його синові та невістці. І посадили вони старого діда за піч, щоб не бачити, а їжу стали давати у глиняній мисочці.

Та нерідко траплялось і так, що зовсім забували нагодувати старого. А дід дивився на стіл зі смутком, і на очах у нього часто з'являлися сльози.

От якось не утримав дід у тремлячих руках мисочку з їжею, впала вона і розбилась. Стала його лаяти молода невістка, а старий сидить, мовчить і тільки важко зітхає.

— Будеш їсти з дерев'яної миски! — репетувала жінка.

І справді, з цього часу дід став їсти з дерев'яної миски.

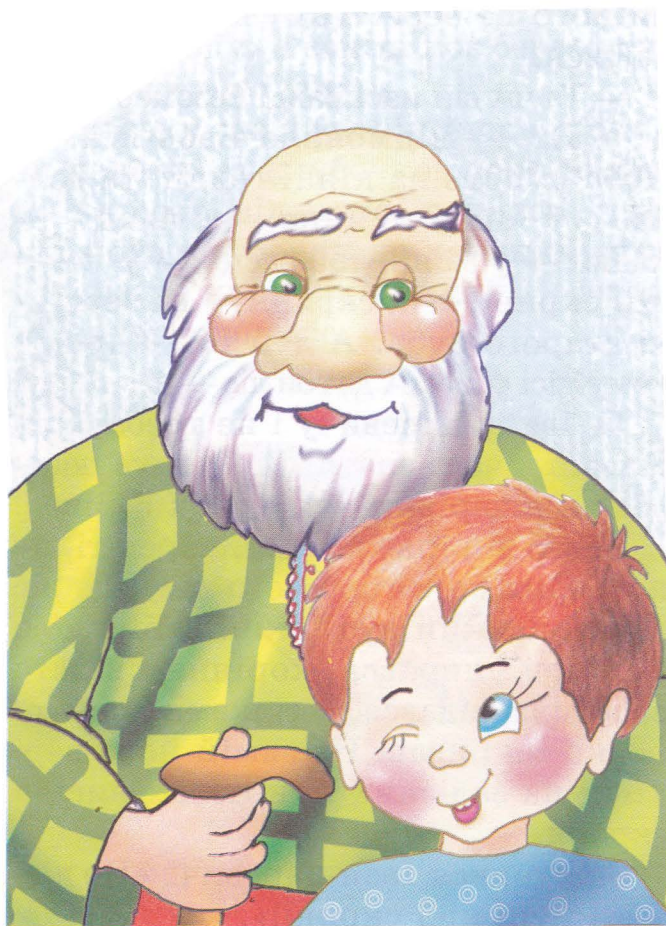
От якось маленький онучок, а було йому чотири роки, приніс кілька дощочок і почав щось складати.

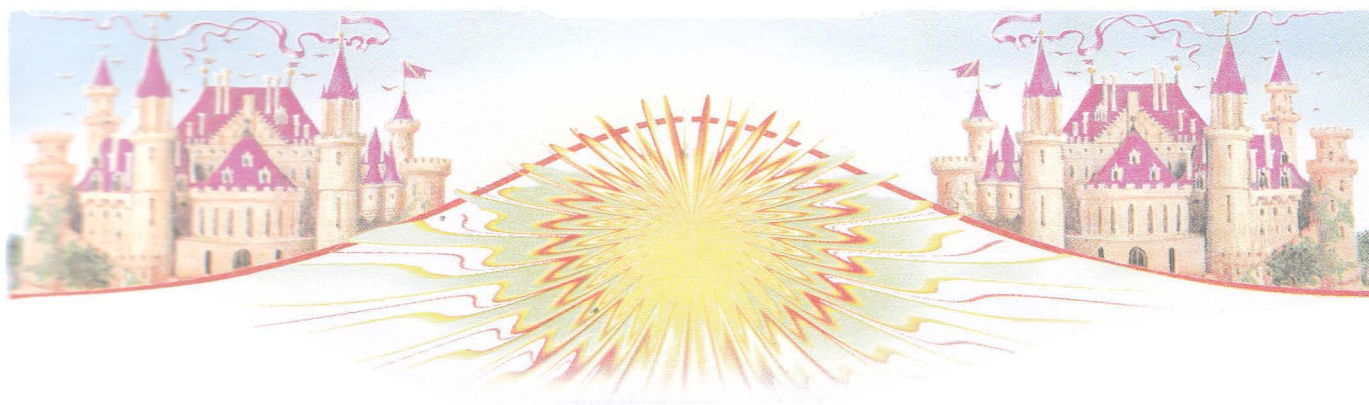
— Що ти хочеш зробити? — питають батьки.

— Я роблю коритце, — відповів малюк, — коли я виросту, а ви станете старенькими, то буду вас з нього

годувати. Як ви мого діда!

Подивились чоловік з дружиною один на одного — соромно їм стало. Посадили вони старого за стіл, поставили перед ним святковий посуд і більше ніколи, ні в чому не дорікали йому, а відносились з повагою та любов'ю.

ЗМІСТ

ЗОЛОТИЙ ПТАХ

(За братами Грімм)

3

КОРОЛЬ-ДРОЗДОВИК

(За братами Грімм)

11

ДВА БРАТИ

(За братами Грімм)

16

ДОБРОДІЙКА МЕТЕЛИЦЯ

(німецька казка)

33

ХОРОБРИЙ КРАВЕЦЬ

(німецька казка)

38

ОДНООКЕ ЛИХО

(сербська казка)

45

БЕЗРУКА ДІВЧИНА

(польська казка)

47

ЦАРІВНА-ЖАБА

(російська народна казка)

54

ДІД ТА ОНУК

(українська народна казка)

62

*Літературно-художнє
видання*

ПЕРЛИНИ КАЗОК СВІТУ

Для молодшого шкільного віку

*Упорядник В. П. Товстий
Редактор С. М. Крисенко*

Свідоцтво серія ДК № 436 Державного реєстру видавців, виготовників
та розповсюджувачів видавничої продукції від 26.04.2001 р.

Підписано до друку 2.11.2004. Формат 60х90 1/8. Папір офсетний. Гарнітура шкільна.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 8,0. Обл.-вид. арк. 7,29. Тираж 2000 пр. Зам. №

Видавництво «Промінь»,
61099, м. Харків, вул. Рибалка, 10/68,
тел. (0572) 92-08-97; (057) 717-91-68.

